

KOIRAN KAUTTA KONTAKTISSA
Vuorovaikutus koiranulkoilutustilanteissa

Heidi Hiltunen
Puheviestinnän
pro gradu –tutkielma
Viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2002

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä HILTUNEN, HEIDI	
Työn nimi KOIRAN KAUTTA KONTAKTISSA Vuorovaikutus koiranulkoilutustilanteissa	
Oppiaine Puheviestintä	Työn laji pro gradu –tutkielma
Aika Syksy 2002	Sivumäärä 57
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaista on koiranulkoiluttajien välinen vuorovaikutus koiranulkoilutustilanteissa ja millaisia sosiaalisia suhteita syntyy koiranulkoiluttajien välille. Aihetta lähestytään kulttuurin ja interpersonaalisten suhteiden näkökulmasta. Kiinnostuksen kohteena on ulkoiluttajien kokemaa yhteisöllisyys, ulkoiluttamistilanteisiin liittyvät vakiintuneet tavat, käyttäytymissäännöt ja –ihanteet. Tutkimuskysymykset ovat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Millainen on koiranulkoiluttajien kulttuuri? Millaisia rituaaleja, arvoja ja normeja siihen kuuluu? 2. Millaisia sosiaalisia suhteita syntyy ulkoiluttajien välille? <p>Tutkimus on kuvaileva. Tutkimusmenetelmänä on laadullinen menetelmä, jossa on etnografinen ote. Etnografioissa ollaan kiinnostuneita ihmisten arkielämästä. Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää koiranomistajaa/ulkoiluttajaa. Haastateltavat olivat noin 20 – 30 –vuotiaita opiskelevia tai työssäkäyviä naisia, jotka asuivat pääkaupunkiseudulla. Haastattelut ääninauhoitettiin, purettiin tekstiksi ja analysoitiin teemahaastattelurungon teemojen sekä aineistosta nousevien teemojen mukaan.</p> <p>Tutkimus osoitti, että koiranulkoiluttajien välisissä tapaamisissa toistuvat tietyt tavat ja puheenaiheet. Tapaamiset koetaan useimmiten mukaviksi ja niissä vaihdetaan tietoa ja kokemuksia. Ulkoiluttajat arvostavat hyvin käyttäytyvää koiraa ja paheksuvat sitä, jos koira ei ole ulkoiluttajan hallinnassa. Tapaamisissa puhutaan pääosin vain koirista ja ihmiset tunnistetaan koiran perusteella. Koiran kautta syntyy erilaisia tuttavuuksia, esimerkkinä satunnaiset tutut, mukavat tutut, omat ulkoilutuskaverit, ärsyttävät tuttavuudet ja ystävät.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että koiranulkoiluttajat muodostavat oman väljän yhteisönsä, jolla on oma kulttuurinsa. Puhe-kulttuurimme on liitetty yksityisyyden kunnioittaminen rauhaan jättämällä –normi. Tätä normia ja sen rikkomista koiran kautta eritellään. Lopuksi päädytään pohtimaan sitä, mitä oikeastaan ovat puhe-kulttuurimme normit ja sitä miten paljon ne vaikuttavat viestintäämme ja toisaalta miten paljon persoonalliset tekijät vaikuttavat viestintäämme.</p>	
Asiasanat kulttuuri, rituaali, normi, arvo, puhe-kulttuuri, interpersonaalinen suhde	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto / Tourulan kirjasto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA.....	3
2.1 Kulttuuri.....	3
2.1.1 Arvot.....	5
2.1.2 Rituaalit.....	6
2.1.3 Normit.....	7
2.1.4 Kulttuurin ja viestinnän yhteys	8
2.1.5 Suomalainen puhekulttuuri.....	9
2.2 Interpersonaalinen suhde	11
3 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	17
3.1 Menetelmän valinta.....	17
3.2 Aineiston keruu ja analysointi.....	19
3.2.1 Haastateltavien kuvaus	19
3.2.2 Haastattelujen kulku.....	21
3.2.3 Aineiston analyysi.....	22
4 TUTKIMUSTULOKSET	24
4.1 Vuorovaikutus koiranulkoilutustapaamisissa.....	24
4.1.1 Koiranulkoilutuskulttuurin vakiintuneet tavat eli rituaalit	24
4.1.2 Ulkoilutustapaamisen normit ja arvot	30
4.1.3 Koiranomistajien yhteisöllisyys.....	32
4.2 Koiranulkoiluttajien väliset sosiaaliset suhteet.....	34
4.3 Yhteenvedo tutkimustuloksista	38

5 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	40
5.1 Tulosten tarkastelu.....	40
5.1.1 Tutkimustehtävä ja päätulokset	40
5.1.2 Koiraihmissen väliset suhteet.....	41
5.1.3 Koiran kautta kontaktissa myös ihmisten kanssa	43
5.1.4 Koiranulkoiluttajat suomalaisessa puhekulttuurissa	44
5.2 Tutkimuksen arviointi	50
5.2.1 Menetelmän arviointi	50
5.2.2 Tutkijan ja haastateltavien välinen vuorovaikutus.....	52
5.2.3 Jatkotutkimusideat.....	52
KIRJALLISUUS	54

LIITE 1 Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Tämän työn yleisenä viitekehyksenä on kulttuuri ja sen tutkiminen. Ihmiset ovat suhteessa toisiinsa erilaisissa yhteisöissä. Yksi ihminen voi kuulua moniin yhteisöihin, joita ovat esimerkiksi perhe-, työ- ja harrastusyhteisöt. Yhteisöillä on erilaisia omanlaisia tapoja, sääntöjä ja arvoja, joiden mukaan ne toimivat. Millaisia yhteisöt ovat ja mitä siellä tapahtuu eli millainen niiden kulttuuri on, on kiinnostava kysymys. Tässä työssä tutustutaan koiranulkoiluttajien kulttuuriin ja sen tyypillisiin piirteisiin. Tutkimuksessa huomioidaan myös interpersonaalisten suhteiden näkökulma tarkasteltaessa koiran kautta syntyneitä sosiaalisia suhteita.

Tutkimuksen idea lähti liikkeelle tutkimuksen tekijän arkihavainnosta. Tutkija törmäsi ilmiöön omassa arkielämässä, kun asuinyhteisön jäsen hankki koiran. Uuden koiranomistajan toimia seuraillessa, tutkija rupesi katsomaan maailmaa koiranomistajan näkökulmasta ja ajatteli, että ulkoiluttajillahan taitaa olla ihan 'oma maailmansa', kun he tapaavat lenkillä ja ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Mitähän siellä tapahtuu ja ovatkohan kontaktit mukavia?

Edellä kuvatut ajatukset peilautuvat sitä taustaa vasten, että yleensä näyttää olevan niin, että kulttuurissamme täytyy olla joku syy, että voi mennä juttelemaan vieraille ihmisille esimerkiksi kadulla ja että koiranulkoiluttajilla näyttää olevan tällainen syy. Koira antaa luvan myös koirattomalle mennä juttelemaan koiranulkoiluttajan kanssa. Ilman tällaista hyväksyntä syytä helposti ihmetellään, jos joku rupeaa puhumaan tuntemattomille. Voidaan esimerkiksi ajatella, että ihminen on humalassa, jos hän ottaa kontaktia ilman erityistä syytä.

Suomessa on Suomen kennelliiton arvion mukaan yli 500 000 koiraa. Koira on monelle ihmiselle tärkeä ja läheinen eläinystävä, jonka kanssa puuhailusta saa mielekästä sisältöä ja toimintaa elämään, hienoja luontokokemuksia sekä uusia tuttavuuksia ja ystäviä. Tämän työn kautta voi tutustua myös koiran ulkoiluttamisen käytäntöön.

Ulkoilutuskulttuurin ja –suhteiden tutkiminen on yhteiskunnallisesti merkittävää, koska koiranulkoiluttaminen ja ulkoilutuskontaktit liittyvät hyvin monien ihmisten elämään päivittäin. Koira ulkoilutetaan säännöllisesti useamman kerran päivässä, esimerkiksi saman asuinalueen ulkoiluttajat liikkuvat osin samoihin aikoihin samoilla reiteillä koiriensa kanssa. Ulkoiluttajien välillä on vuorovaikutusta ja he muodostavat sosiaalisia verkostoja. Tätä aihetta ei ole aiemmin puheviestinnän näkökulmasta tutkittu ja tutkimuksen etnografinen tutkimusote on ollut vähemmän käytetty oppiaineen tutkimuksissa.

Tässä tutkimuksessa kuvaillaan sitä, millainen on kulttuurin näkökulmasta se tapahtuma, kun koiranulkoiluttajat tapaavat toisensa koira ulkoiluttaessaan lisäksi kuvaillaan niitä sosiaalisia suhteita, joita ulkoiluttajille syntyy koiran kautta. Kulttuurilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaisten ihmisten ryhmää, joita yhdistää jokin erityinen asia eli tässä yhteydessä koira ja sen ulkoiluttaminen. Tutkimuskohdetta on lähestytty laadullisen tutkimuksen menetelmin. Tutkimuksen ote on etnografinen. Etnografisissa tutkimuksissa mielenkiinnon kohteena on ihmisten arkielämä. Tässä tutkimuksessa tutkimusaiheesta on kerätty tietoa kysymällä haastateltavien omia kokemuksia ja ajatuksia koiranulkoiluttamisen tiimoilta. Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää koiranomistajaa. Haastattelut analysoitiin erilaisten koiranulkoilutukseen liittyvien teemojen mukaan.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat kulttuuri, suomalainen puhekulttuuri ja interpersonaalinen suhde. Kulttuurin ulottuvuuksista tarkastellaan arvoja, rituaaleja ja normeja sekä kulttuurin ja viestinnän yhteyttä.

2.1 Kulttuuri

Kulttuuria on määritelty kirjallisuudessa eri tavoin. Seuraavassa esitetään muutamia näkemyksiä kulttuurista ilmiönä yleensä. Kulttuuri-käsitteen havainnollistamiseksi kulttuurin määritelmiä sovelletaan koiraulkoilutuskulttuuriin, josta mainitaan esimerkkejä.

Hall (1997:14-16) määrittelee kulttuurin näin: Kulttuurin voi nähdä keskusteluna tai mallinnettuna kuvauksena ihmisten elävistä kokemuksista. Toisin sanoen kulttuuri on toisiinsa yhteydessä olevien ihmisten jokapäiväisten toimintojen **jatkuva luomista**. Kulttuuria luodaan ja uudistetaan jatkuvasti jokapäiväisessä elämässä tavoilla, jotka pakottavat meitä mutta samalla myös mahdollistavat luovuuden. Kulttuuri voidaan nähdä myös **yhteisönä** tai nimettynä ihmisten ryhmänä, joka tarjoaa sosiaalisen identiteetin ja yhteisöllisten muistojen jakamisen. Tämän näkökulman mukaan jokainen on monikulttuurinen kuuluessaan eri perheeseen, työhön, kouluun, uskontoon, etniseen, poliittiseen tai muuhun ryhmään. Kulttuuri on systeemi, joka on välittömässä suhteessa inhimilliseen vuorovaikutukseen ja joka sisältää tarkoituksenmukaiset ja tehokkaat mallit inhimilliseen vuorovaikutukseen.

Koiranulkoiluttajat ovat toisiinsa yhteydessä ulkoillessaan monta kertaa päivässä koiransa kanssa lähiympäristössään. Samoihin aikoihin ulkoilevat tapaavat toisensa säännöllisesti ja he kehittävät mielekkäitä tapoja vuorovaikutustilanteisiin.

Geertz (1973 Woodin (1997: 269) mukaan) näkee kulttuurin **jaettuina merkityksinä**. Kulttuurit eivät ole yhtenäisiä vaan erilaisten sosiaalisten ryhmien muodostelmia. Kulttuurit ovat elämäntapoja, joita ylläpidetään kertomusten, rituaalien ja muiden symbolisten toimintojen kautta. Nämä elävöittävät ja tukevat jaettuja merkityksiä jäsenten kesken.

Koiran hankkiminen on elämäntavan valitsemista ja se yhdistää koiranomistajia. Koiraihminen valitsee sen, että koira sitoo, eikä omistaja koe sitä rasitteeksi, vaan hän kokee saavansa koiralta enemmän kuin se vaatii. Rituaaleiksi muodostuneita ovat esimerkiksi koiranulkoiluttajien kertomukset siitä, mitä kaikkea uusi pentukoira on kodissa ehtinyt rikkomaan.

Schein (1985 Millerin (1999: 100) mukaan) määrittelee kulttuurin yhteisön **perusolettamusten mallina**. Ideana on se, että ne uskomukset, jotka muodostavat kulttuurin, ovat suhteellisen kestäviä ja vaikeita muuttaa. Ihmiset eivät edes välttämättä ole tietoisia omaksumistaan kulttuurisista olettamuksista. Näkemyksen mukaan kulttuurin ydin on sen perusolettamuksissa. Arvot ja käyttäytyminen ovat nähtävissä tuon kulttuurin heijastuksina. Kulttuuri on **vuorovaikutuksessa ilmenevä ja kehittyvä prosessi**. Kulttuurit opitaan ja keksitään, kun joku ryhmä kohtaa sisäisiä ja ulkoisia haasteita. Kulttuuriin liittyy myös sosiaalistava näkökulma. Kun yksilö tulee yhteisöön, hän opettelee 'talon tavoille' kehittämällä ymmärrystä niistä olettamuksista ja arvoista, jotka muodostavat organisaation kulttuurin.

Koiranulkoiluttaja tulee tietoiseksi perusolettamuksistaan, kun joku toimii vastoin näitä olettamuksia. Ulkoiluttajan perusolettamuksena ja arvona voi olla esimerkiksi se, että koiraa ei saa tulla koskemaan ilman omistajan lupaa. Jos joku kuitenkin rikkoo tuota ajatusta ja tulee 'lääppimään' koiraa ilman lupaa, se herättää ärtymystä ulkoiluttajassa. Sosiaalistumisprosessiin kuuluu esimerkiksi se, että uusia koirayhteisön jäseniä autetaan antamalla heille vinkkejä koiranhoidossa ja koiran hankkineen ystävän kanssa voidaan ulkoilla yhdessä.

Kulttuuri liittyy aina johonkin isompaan tai pienempään yhteisöön. Yhteisö voidaan määritellä miksi tahansa ryhmäksi, jolla on jotain erityistä yhteistä sekä jaettua tietoutta ja käyttäytymistä. Puheyhteisöön liitetään seuraavia asioita: ryhmän ihmisten vuorovaikutuksen taajuus, jaetut puhumisen säännöt ja puheen tulkinnat. (Saville-Troike 1982: 17-18.) Kirjallisuudessa käsitellään usein jotain organisaatiota ja sen kulttuuria. Tässä tutkimuksessa organisaatio ymmärretään synonyymiksi yhteisö-termille.

Yhteenvedona voitaisiin sanoa, että kulttuuri syntyy siellä, missä ihmiset ovat toistensa kanssa tiiviisti tekemisissä. Näin syntyy yhteisö, jota yhdistää jokin asia ja jolla on oma identiteetti, omat vuorovaikutusmallit ja -tavat sekä perusolettamukset. Kulttuurille on myös ominaista se, että se syntyy ja kehittyy jatkuvan vuorovaikutuksen tuloksena. Tässä tutkimuksessa kulttuuri määritellään sellaisten ihmisten ryhmäksi, jota yhdistää koira, sen hoitaminen ja ulkoiluttaminen sekä koiran mukanaan sosiaaliset suhteet.

2.1.1 Arvot

Kulttuuriin kuuluvat perusolettamukset näkyvät kulttuurissa vallalla olevissa arvoissa ja käyttäytymistavoissa. Seuraavassa käsitellään arvojen merkitystä kulttuurille sekä sitä, miten ne ilmenevät käytännössä.

Arvot muodostavat perustan minkä tahansa kulttuurin vuorovaikutukselle. Se että, kulttuurin jäsenet hyväksyvät nämä ja toteuttavat näitä käytännössä, mahdollistaa inhimillisten yhteiskuntien olemassaolon. Nämä kolme luovat perustan ennustettavuudelle, kun rakennamme ja ylläpidämme yhdessä yhteiskuntia. Arvot ovat olemassa sekä kirjoitettuina että suullisina sääntöinä, joita kulttuurit ja yhteiskunnat ovat pitäneet tärkeinä olemassaolonsa jatkumiselle. Tällaiset säännöt auttavat luomaan pysyvyyden ilmapiiriin. Säännöt auttavat myös luomaan ilmapiiriin, jossa yhteiset muutos- ja sopeutumisprosessit ovat helpommin tehtävissä tai ovat vähemmän uhkaavia. Tämän takia säännöistä

tulee sukupolvelta toiselle siirtyviä arvosteemejä. (Casmir 1997: ix, Hall 1997: 16-17.)

Arvojen avulla toimintaa voidaan arvioida hyväksi tai pahaksi, oikeaksi tai vääräksi. Kulttuuri mielekkäänä systeeminä sisältää välttämättä arvot. Minkä tahansa kulttuurisen systeemin mallit oikeasta ja väärästä sekä hyvästä ja pahasta toimivat yhteisön laadun kontrollointimuotona. Nämä mallit kertovat, millainen toiminta on hyväksyttävää, suositeltavaa ja arvostettavaa tai tärkeää. (Casmir 1997: ix, Hall 1997: 16-17.) Tässä tutkimuksessa arvot ovat niitä sosiaalisia käyttäytymisihanteita, joita tavoitellaan. Koiramaailmassa arvostetaan esimerkiksi sitä, että koira on saanut perustapakasvatuksen ja sitä, että koira on ulkoiltaessa omistajan hallinnassa.

2.1.2 Rituaalit

Kulttuuriin liittyy ajatus ihmisistä, jotka ovat toisiinsa yhteydessä ja joita yhdistää jokin asia. Lisäksi vuorovaikutustilanteissa näillä ihmisillä on omanlaisensa mallinsa toimia. Näihin malleihin kuuluvat rituaalit, joita voidaan kutsua myös vakiintuneiksi käyttäytymistavoiksi. Seuraavassa tarkastellaan rituaalien ulottuvuuksia sekä niiden tehtävää kulttuurin kannalta.

Rituaalit ilmaisevat ja uusintavat organisaation (yhteisön) kulttuuria. Rituaalit ovat sellaisia viestinnän muotoja, jotka tapahtuvat säännöllisesti ja joita organisaation jäsenet pitävät organisaation tuttuina ja rutiininomaisina osina. Rituaalit ovat toistettuja viestintäperformansseja, jotka ilmaisevat tiettyä arvoa tai roolin määritelmää. Henkilökohtaiset rituaalit ovat toimintoja, joihin yksilöt ovat rutiininomaisesti sitoutuneet määritelläkseen itsensä. Sosiaaliset rituaalit ovat standardisoituja toimintoja, jotka vahvistavat organisaation jäsenten välisiä suhteita. Tehtävärituaalit ovat toistettuja toimintoja, jotka auttavat organisaation jäseniä työnsä tekemisessä. (Wood 1997: 273-275.)

Koiranulkoiluttajalla henkilökohtainen rituaali voi olla esimerkiksi ajatus siitä, miten hän haluaa toimia, kun ohitetaan toinen koira tai miten omistaja suhtautuu kontaktinottoon toisten ulkoiluttajien kanssa. Sosiaaliseen rituaaliin kuuluvat ne asiat, joita koirista kysytään ja kerrotaan muita ulkoiluttajia tavattaessa. Tehtävärituaalia on esimerkiksi ulkoiluttajan luoma tietty malli siitä, missä ja milloin hän ulkoilee koiransa kanssa. Tässä tutkimuksessa rituaalit ovat säännöllisesti toistuvia vakiintuneita tapoja.

Rituaaleihin kuuluvat lingvistiset rutiinit, jotka ovat vakiintuneita ilmaisuja tai ilmaisujen jaksoja. Rutiinien ymmärtäminen vaatii jaettua kulttuurista tietämystä, koska ne ovat usein ilmaistuina kielikuvan muodossa ja ne pitää tulkita eikirjaimellisella tasolla. Viestinnällisiä rutiineja ovat esimerkiksi tervehdykset, hyvästit, surunvalittelut, kohteliaisuudet ja muu muodollinen kielenkäyttö. Samanaikainen puhuminen tai spontaani hiljaisuus ryhmässä ovat myös ilmiöitä, jolloin tarvitaan rutiini-ilmaisuja. Eri kulttuurit arvostavat rutiineja ja toisaalta puhujan luovaa ilmaisuja eri tavoin. Rutiinit toimivat puhetapahtumien rajojen merkkeinä avaamalla ja lopettamalla niitä. (Saville-Troike 1982: 44-46.) Koiranulkoilutuksessa rutiini-ilmauksia ovat esimerkiksi tapaamiset aloittavat kysymykset siitä, mitä sukupuolta toisen koira on.

2.1.3 Normit

Kulttuuriin kuuluvat jaetut merkitykset, joista syntyy ryhmän jäsenten välille yhteenkuuluvuuden tunne. Tätä tunnetta uusintavat ja vahvistavat muun muassa normit, joita voidaan nimittää myös yhteisiksi, toivotun käyttäytymisen tavoiksi. Seuraavassa kuvataan erityisesti viestintänormeja ja niiden tehtäviä ja ilmenemistä kulttuurissa.

Viestintäsäännöt eli viestintänormit viittaavat niihin kulttuuri vakinaisiin malleihin, kuinka viestintää käytetään ja tulkitaan sekä siihen, mitkä asiat ymmärretään sen tehtäviksi tietyssä ryhmässä. Säännöt ovat muotoutuneet

sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Säännöt voivat olla aforismin, sananlaskun tai lain muodossa, elleivät ne ole ääneen lausumattomia. Säännöt havaitaan usein, kun niitä rikotaan. Rikkomus ilmenee käyttäytymisenä, jota pidetään kummallisena. (Saville-Troike 1982: 147, Wood 1997: 262.) Tässä tutkimuksessa normit ovat niitä sosiaalisia käyttäytymissääntöjä, joita yleisesti noudatetaan. Esimerkkinä koiranulkoilutusnormista on se, että koirista ei esitetä ulkoiluttajalle kielteisiä arvosteluja, koiria voidaan vain kehua.

2.1.4 Kulttuurin ja viestinnän yhteys

Viestintä luo, heijastaa, ylläpitää ja muuttaa kulttuurista elämää toisaalta kulttuuri muovaa, kuinka ihminen viestii. Se opettaa, milloin on sopivaa keskeyttää, millainen määrä katsekontaktia on sopiva määrä, onko yksilöllisyys suotavaa ja ovatko väittely ja konflikti hyviä asioita. Oppiessamme kieltä opimme samalla kulttuurimme arvoja, uskomuksia ja normeja sekä sitä, miten kulttuurimme näkee persoonallisen identiteetin, korostetaanko yksilöä vai perhettä. Yhtäältä kulttuuri ja viestintä toimivat tietyn ryhmän identiteetin luojina ja rajaajina toisaalta ne ovat joustavia luonteeltaan ja ne muuttuvat ja ottavat uusia elementtejä itseensä. (Wood 1997: 248-249.)

Kulttuurin ja viestinnän yhteyttä selvittävät mm. näkökantateoria, puheyhteisöteoria ja organisaatiokulttuuriteoria. Näkökantateorian (standpoint theory) mukaan sosiaalisen ryhmän materiaaliset, sosiaaliset ja symboliset olosuhteet muovaavat sitä, mitä tämän ryhmän jäsenet kokevat kuten myös sitä, kuinka he ajattelevat, toimivat ja tuntevat. Puheyhteisöteoria selittää tietyn sosiaalisen ryhmän viestintätyylit viittaamalla niihin kulttuureihin, joihin tietyn ryhmän jäsenet ovat sosiaalistuneet. Organisaatiokulttuuriteoria keskittää huomion niihin tapoihin, joilla viestintä luo ja ylläpitää selviä tapoja, ymmärryksiä ja perspektiivejä yksittäisissä organisaatioissa. (Wood 1997: 249-250.)

Kulttuurimme arvoihin kuuluu ajatus siitä, että puhuminen on hopeaa ja vaikeneminen kultaa. Kulttuurimme normin mukaan kadulla ei mennä vieraille juttelemaan ilman syytä. Toisaalta ihmisillä on tarve kuulua sosiaalisiin yhteisöihin ja olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Kulttuurissamme koira antaa syyn rikkoa normia ja mennä juttelemaan vieraille ihmisille.

2.1.5 Suomalainen puhekuulttuuri

Suomalaisesta puhekuulttuurista on tutkimuksissa hahmotettu muun muassa seuraavanlaisia ajatuksia: Suomalaiselle puhekuulttuurille on ominaista kuulija-keskeisyys, arvostetaan puhetta ja erityisesti sen laatua. Arvostusta osoitetaan kuuntelemalla ilman keskeytyksiä. Itsestä kertomiseen liittyy vaatimattomuus ja oman itsen vähättely, joka on keino saada puhekumppanilta kehuja sellaisessa kulttuurissa, jossa arvostetaan vaatimattomuutta ja suhtaudutaan kielteisesti itsensä kehumiseen. Hiljaisuuden sietokyvyn, jota pidetään ominaisena suomalaiselle puhekuulttuurille, katsotaan olevan seurausta harvasta asutuksesta, jossa vuorovaikutustilanteet ovat olleet harvinaisia ja usein järjestettyjä. Nyt asutus on tiheämpää, mutta tavat ovat säilyneet. (Lehtonen 1993:26-27, Sajavaara & Lehtonen 1985:199, Sallinen-Kuparinen 1986, Sallinen 1994:80, Tiittula 1992:126, Tiittula 1994: 25-26.)

Edellä kuvatusta voidaan miettiä, minkä verran ajatukset puhekuulttuuristamme pitävät paikkansa ja minkä verran on tapahtunut muutosta. Esimerkiksi nykyisissä työnhakutilanteissa vaatimattomuus ja itsen vähättely eivät enää ole tehokasta käyttäytymistä, koska niissä on pystyttävä vakuuttamaan, 'miksi juuri minut kannattaisi valita' kyseiseen tehtävään. Myös kaupungistumisen myötä kasvanut koiranulkoilutuskulttuuri on yksi suomalaisen puhekuulttuurin foorumi, jossa kulttuuriimme tulee uusia tapoja vanhojen rinnalle ja perinteiset tavat muuttuvat. Siellä esimerkiksi arvostetaan vastavuoroista jutustelua, kehutaan paljon, mutta kehutaan pääasiassa toisen ulkoiluttajan koiraa. Hiljaisuutta

siedetään, mutta joskus se koetaan tukalaksi ja joku aloittaa juttelun esimerkiksi koirapuistossa.

Suomalaisessa kulttuurissa halutaan jättää ja jäädä rauhaan, ja kunnioittaa yksityisyyttä luomalla etäisyyttä, persoonattomuutta sekä osoittamalla varovaisuutta ja pessimismia. Suomalaisessa puhekulttuurissa ei ole paljon positiivisen kohteliaisuuden piirteitä, kohteliaisuus ilmaistaan negatiivisesti. On myös epäsuoraa kohteliaisuutta. Sitä osoitetaan 'jättämällä pelivaraa', vetäytymällä, vihjailemalla, vähättelyllä tai ironialla. Keskustelussa vältetään liian henkilökohtaisia kannanottoja ja puheenaiheita, ei esitetä paljon mielipiteitä tai kysymyksiä, eikä myöskään innosteta muita esittämään mielipiteitään. Oman mielipiteen esittämisen välttämiseen liittyy argumentoinnin välttäminen. Suomalaisessa puhekulttuurissa keskustelukumppanin nimen käyttäminen ei välttämättä ole kohteliasta, se voidaan tulkita hallitsemispyrkimykseksi tai moitteeksi. (Salo-Lee 1993:84, Salo-Lee & Winter-Tarvainen 1995: 93, 100.)

Voidaan myös pohtia, miten kattava on ajatus siitä, että kulttuurissamme halutaan kunnioittaa yksityisyyttä jättämällä rauhaan. Esimerkiksi koiranulkoilutus-kulttuurissa on tavallista se, että ulkoiluttajat hakeutuvat toistensa kanssa tekemisiin. Koiratuttujen kesken puhutaan koirista, jotka koetaan turvalliseksi, ei liian henkilökohtaiseksi aiheeksi. Tässä aiheessa esitetään mielipiteitä ja kysymyksiä. Koiratuttavuuksissa koirien nimet ovat tärkeitä, sillä ihmiset tunnistetaan tietyn koiran isäntänä tai emäntänä.

Suomalaista epämuodollista kahvipöytäkeskustelua ja niiden kulttuurisesti merkittäviä sääntöjä on tutkittu ja saatu muun muassa seuraavanlaisia tuloksia: Kahvipöytäkeskustelun tavoitteena on asiallinen, sujuva ja ilmapiiriltään leppoisa keskustelu. Kahvipöytäkeskusteluissa vältetään hiljaisia hetkiä ja erimielisyyksiä. Kahvipöytäkeskusteluissa keskustellaan tai kerrotaan yleisistä ja ajankohtaisista asioista, muille tapahtuneista asioista tai itselle tapahtuneista asioista. Edellä mainituista aiheista keskusteleminen on "asiallista":

asioita kuvaillaan, pohditaan ilmiön vaikutuksia, seurauksia ja/tai syitä. Keskusteluissa on sisältöä. Huumori on hyväntahtoista, yhteenkuuluvaisuuden tunnetta luovaa. Kahvittelukeskusteluissa viitataan yhteisiin tuttuihin, korostetaan naapuruussuhteita ja osoitetaan ryhmään kuuluvuutta. (Poutiainen 1995: 118-123.)

Suomalainen puhekulttuuri on moninaista. Kuten kulttuurit yleensä, se muuttuu ja ottaa uusia elementtejä itseensä. Esimerkiksi kaupungistuminen ja kansainvälistyminen ovat tuoneet tarpeen hyväksyä small talkin osaksi puhekulttuuriamme. Toisaalta puhekulttuurin tavat vaihtelevat perinteisesti eri puolilla maata. Puhekulttuuria käsitteleviä tutkimuksia luettaessa on huomioitava, että viralliset ja epäviralliset tilanteet poikkeavat toisistaan, joten yhdessä kontekstissa saadut tutkimustulokset eivät ole suoraan yleistettävissä koko puhekulttuuria määritteleviksi.

2.2 Interpersonaalinen suhde

Koiranulkoilutuskulttuurissa syntyy myös erilaisia sosiaalisia suhteita. Sen taustaksi seuraavassa tarkastellaan interpersonaalisen suhteen ominaisuuksia; mitä ne ovat, miten ne syntyvät sekä mikä vaikuttaa niiden syntymiseen ja kehittymiseen.

Interpersonaalinen suhde alkaa siitä, kun ihmiset tulevat tietoisiksi toisistaan. Tästä seuraa se, että he orientoituvat tilanteeseen uudelleen: ihminen tulee tietoiseksi itsestään, toisen läsnäolo antaa identiteetin. Lisäksi heidän käyttäytymisensä muuttuu sen perusteella, että yritetään ennustaa sitä, onko toinen ihminen mukava vai ei ja mikä on mahdollista tässä vuorovaikutuksessa. Heti kun tietoisuus toisesta on alkanut, ihmiset alkavat lähettää toisilleen viestejä, jotka rakentavat interpersonaalista suhdetta. Viestintämme toimii aina kahdella

tasolla: sisällön ja suhteen tasolla. Edellinen välittyy usein verbaalisti ja jälkimmäinen nonverbaalisti. (Trenholm & Jensen 1996: 31, 34-35.)

Interpersonaalisen suhteen ominaisuuksiin kuuluu, se että se toimii **ainutlaatuisena kokonaisuutena**, joka kehittää omat roolinsa, norminsa ja rituaalinsa. Tästä seuraa se, että suhteen osapuolet ovat keskenään riippuvaisia toisistaan: kumpikin osapuoli vaikuttaa toiseen ja molemmat osapuolet ovat vastuussa suhteen toimimisesta. Suhteen muodostama kokonaisuus on enemmän kuin sen erillisten osien summa. Suhdetta voi ymmärtää tarkastelemalla sitä, miten sen osapuolet toimivat yhdessä ollessaan. Lisäksi inhimilliset suhteet ovat kykeneviä itsesääteelyyn eli on vaikea ennustaa sitä, mitä suhteessa tulee tapahtumaan, ilman että katsotaan sitä, miten suhde systeeminä organisoii itsensä ja miten se mukautuu ympäristön paineisiin. Suhteen olemassaolo ja kehittyminen perustuvat jatkuvaan palautteeseen osapuolten välillä. Interpersonaaliset suhteet voivat olla luonteeltaan yksityisiä tai yleisiä. Yksityisiä suhteita ovat esimerkiksi läheiset ystävyudet ja yleisiä suhteita esimerkiksi satunnaiset tuttavuudet. (Trenholm & Jensen 1996: 36-39.)

Ihmisillä voi olla vain muutamia läheisiä suhteita, niinpä **useimmat suhteemme ovat etäisempiä**. Tapaamme erilaisia ihmisiä erilaisissa yhteyksissä ja olemme heidän kanssaan jonkinlaisessa vuorovaikutuksessa. Jotta nämä tilanteet sujuisivat vaivattomasti eli säästettäisiin aikaa, suojeltaisiin yksityisyyttämme ja tehtäisiin tilanteista ennustettavia, ihmiset ovat kehittäneet tapoja toimia niissä. Seuraavat oletukset sisältyvät satunnaisiin tapaamisiin: Vuorovaikutuksessa pitäisi noudattaa tiettyjä rooleja ja sen tulisi sujua ennakoitavan mallin mukaan. Osallistujien tulisi käyttäytyä kunnioittavasti toisiaan kohtaan. Vuorovaikutuksen pitäisi toimia niin, että molemmat osallistujat saavuttavat käytännölliset tavoitteensa. Lisäksi vuorovaikutuksessa olisi oltava jonkin verran tilaa ihmisten ilmaista itseään. (Trenholm & Jensen 1996: 352-353.)

Kunnioitusta voidaan osoittaa sekä välttelevillä että huomioivilla rituaaleilla. Välttelevä tyyli viestittää sitä, että kunnioitetaan ihmisen oikeutta yksityisyyteen. Huomioivat rituaalit ovat tervehdyksiä, kohteliaisuuksia ja kutsuja ottamaan osaa ryhmän aktiviteetteihin. Sopiva kunnioittava tyyli löytyy molempia tyylejä yhdistelemällä ja äärimmäisyyksiä välttämällä. Käytännölliset tavoitteet ovat sitä, että jokin tehtävä saadaan toimitettua. Tämän ohella voidaan nauttia vuorovaikutuksesta tilanteessa olevien ihmisten kanssa. Kielen avulla vaihdetaan tietoa. Tulkitsemme ympäristöä sen avulla. Jopa triviaali rupattelu tai faattinen viestintä toimivat tällaisena sosiaalisena heijasteena, jonka avulla maailmanmenon ennakointi mahdollistuu ja epävarmuus vähenee. (Trenhom & Jensen 1996: 92, 355-356.)

Koiranulkoiluttamisessa koiranulkoilutus on käytännöllinen tavoite, johon liittyy usein vuorovaikutus toisen ulkoiluttajien kanssa. Näihin tilanteisiin ulkoiluttajilla on selkeä malli, miten niissä toimitaan. Ulkoiluttajat pitävät koirakontakteja mukavana lisänä arkeensa ja hyödyllisinä tiedon- ja ajatustenvaihtofoorumeina. Koiratuttavuudet voivat olla merkittäviä, vaikkeivät ne kehittyisikään läheisemmiksi suhteiksi. Koira ulkoiluttaessa ollaan kontaktissa toisen ihmisen kanssa, vaikka siinä ei puhuttaisi mitään ja katsottaisiin vain koirien toimintaa. Puhe voi olla suhdetta ylläpitävää small talkia säästä, mutta silti merkityksellistä.

Interpersonaalisten **suhteiden syntymiseen ja kehittymiseen** vaikuttaa moni asia: Maantieteellinen läheisyys, päivittäiset rutiinitoiminnot ja yhteinen kiinnostuksen kohde yhdistävät ihmisiä. Tämän lisäksi samankaltaisuus arvoissa, asenteissa, ulkonäössä ja persoonallisuudessa ovat asioita, jotka voivat yhdistää ihmisiä. Myös aikaisemmat kokemukset suhteista sekä se, onko ihmisellä mahdollisesti jo liikaa tai toisaalta liian vähän tuttavuuksia ja ystäviä vaikuttavat interpersonaalisten suhteiden syntymiseen ja kehittymiseen. Aivan tutustumisen alussa keskenään tuntemattomien ihmisten toimintaan on kuitenkin havaittu vaikuttavan yksi tietty päämäärä, johon kuuluu molemminpuolisesti koetun vakaan, ennustettavissa olevan ja kontrolloitavan ilmapiirin ja ympäristön

luominen. Tutustumisen alussa ei ole niin suurta merkitystä esimerkiksi sillä, missä määrin heidän asenteensa tiettyihin asioihin ovat samankaltaisia tai erilaisia keskenään. (Sunnafrank 1995: 128-135, Wood 2000: 180-190.)

Itsestä kertomisen ominaisuus on siinä, että muut eivät saa näitä asioita muualta selville kuin ihmisen itsensä kertomana. Itsestä kertominen kuuluu interpersonaalisiin suhteisiin. Itsestä kertominen on taiteilua niissä rajoissa, mikä on kulloiseenkin tilanteeseen sopiva aihe ja määrä itsestä kertomista. Esimerkiksi toisilleen uusien ihmisten tapaamiseen kuuluu **epävarmuuden vähentäminen.** Tällöin on mielekästä rupertella turvallisista aiheista. Jos suhde jatkuu ja keskinäinen luottamus kasvaa, lisääntyvät myös itsestä kertomisen aiheet ja syvyys. Joka tapauksessa on tärkeää sovittaa itsestä kertominen tilanteeseen ja toisen osapuolen vastaanottokykyyn ja -haluun. (Littlejohn 1999: 262-264, Trenholm & Jensen 1996: 234-236.)

Koiratuttavuuksissa puhutaan pääosin vain koirista. Ihmisten kuulumisia ei pidetä tärkeinä. Kun tutkittiin (Rogers, Hart & Boltz 1993) sitä, mikä on koiran rooli ulkoiluttajien välisissä keskusteluissa, saatiin selville, että koiranulkoiluttajat puhuvat koirilleen ja koiristaan samoin vastaantulijat puhuvat heille heidän koirastaan. Koiratuttavuuksista ei halutakaan enempää, vaan nautitaan siitä, että kun tapaa toisen koiraihmissen, niin voi sydämensä kyllyydestä puhua koirista. Tutkimusaineiston haastateltavat kuvasivat ulkoilutustapaamisia ja kertoivat, että jos juttelu ja tapaaminen jatkuvat ja jos ollaan samalla aaltopituudella, niin silloin puhutaan muustakin kuin koira-asioista. Joskus syntyy myös ihmisten välisiä ystävyyssuhteita. Useimmin koiratuttavuuksissa kuitenkin pysytään koira-aiheissa, eikä ihmisten välistä suhdetta ole tarve laajentaa tai syventää.

Ihmiset ovat erilaisia **viestintäkompetenssiltaan.** Joillakin on vain vähän malleja käytössään, he pärjäävät tutuissa tilanteissa, mutta jos joku epätavallinen tilanne tulee eteen, he ovat joustamattomia ja kykenemättömiä toimimaan mielekkäästi

interpersonaalisessa suhteessa. Toisilla ihmisillä on taas laajempi käsitys suhteessa toimimisesta, joten he ymmärtävät joustamisen ja neuvottelemisen merkityksen, kun sellainen tilanne tulee vastaan. Optimaalinen tilanne on silloin, kun ihminen tietää, milloin mukautua ja milloin taas ei. Tällainen ihminen ei pelkää muutoksia, vaan käsittelee suhteessa ilmenevät ongelmat luovasti ja tehokkaasti. (Trenholm & Jensen 1996: 43-44.) Pääosa koiranulkoilutustapaamisista on mukavia kaikille osapuolille. Joskus syntyy pattitilanteita, kun vastaan tulee viestintäkompetenssiltaan heikompi ihminen. Tällöin tapaamiset aiheuttavat ärsytystä.

Viestintäkompetenssin on todettu vaikuttavan myös siihen, miten ihmiset kiinnostuvat toisistaan ja kehittävät suhteita. On tutkittu, että ihmiset, jotka ovat sosiaalisilta ja kognitiivisilta taidoiltaan samalla tasolla, vetävät toisiaan puoleensa ja kokevat vuorovaikutuksen toistensa kanssa miellyttäväksi, kun taas jos suhteen osapuolten viestintäkompetenssi on hyvin erilainen, he eivät kiinnostu toisistaan ja he kokevat vuorovaikutuksen hankalaksi. Siis aikaisemman tutkimuksen ajatukset siitä, että toimivan vuorovaikutuksen edellytys on hyvä viestintäkompetenssi, ei yksinään määrittele onnellisen suhteen kriteerejä, vaan tämän näkemyksen mukaan samankaltaisuus viestintäkompetenssissa selittää ystäväystymistä ja tyytyväisyyttä suhteeseen. (Burleson 1998: 77-84.)

Koiranulkoilutustapaamiset ja vuorovaikutus kuuluvat jokapäiväisiin arki-viestintätilanteisiin. Niiden tärkein merkitys on siinä, että ne ovat usein ja säännöllisesti toistuvia, ja siten ne antavat mahdollisuuden arkijutusteluun ja tuovat tunteen kuulumisesta yhteen sosiaaliseen verkostoon. Niissä tavataan tuttuja ja vaihdetaan kuulumisia. Koiran merkitys on siinä, että se on yhteinen kiinnostuksen kohde koiraihmisille ja siten se yhdistää ihmisiä ja mahdollistaa kontaktin ja vuorovaikutuksen syntymisen päivittäisillä ulkoilureiteillä tai koirapuistossa. Woodilla (2000: 226-233) on samansuuntaisia ajatuksia kuin edellä.

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on kuvailla sitä, millainen on koiran-ulkoiluttajien kulttuuri, millaisia vakiintuneita tapoja ja normeja ja arvoja siihen kuuluu sekä millaisia suhteita ihmisten välille syntyy koiran kautta.

3 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Tässä tutkimuksessa kuvataan koiranulkoiluttajien kulttuuria ja koiraan liittyviä sosiaalisia suhteita ulkoiluttajien omien toiminnan kuvausten, ajatusten ja kokemusten näkökulmasta. Tutkimusmenetelmänä on laadullinen menetelmä, jossa on etnografinen ote. Etnografialla tarkoitetaan tutkimustapaa, jolla tutkitaan sitä, miten ihmiset kokevat arkielämänsä. Aineistonkeruumenetelmänä on haastattelu.

3.1 Menetelmän valinta

Tutkimuksen menetelmä on laadullinen, koska tutkimuksessa haluttiin kuulla, miten yksittäiset ihmiset ajattelevat ja kokevat jokapäiväisen elämänsä ja kuvaavat sitä omin sanoin. Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä ovat: Laadullinen aineisto on ilmiösultaan useimmiten tekstiä, esimerkiksi litteroituja haastatteluja. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana. Tutkimuksen vaiheet, aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi, kietoutuvat yhteen. Laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on tavoittaa tutkittavien oma näkökulma. (Eskola & Suoranta 1998: 15-16, Frey, Botan, Friedman & Kreps 1991: 231.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan niitä mahdollisimman perusteellisesti. Pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostain ilmiöstä. Laadullisen aineiston riittävän koon määrittelee muun muassa se, kun uudet tapaukset eivät tuota enää mitään tutkimusongelman kannalta uutta tietoa. Puhutaan aineiston kylläytymisestä eli saturaatiosta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla ei ole lukkoonlyötyjä ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on toiminnassaan vapautta, joka mahdollistaa

tutkimuksen joustavan suunnittelun ja toteutuksen. (Eskola & Suoranta 1998: 18-20, 60, 62.)

Etnografia on hyvä tutkimusmenetelmä, kun halutaan kuvata ja ymmärtää sosiaalisten toimijoiden maailmaa. Se, miten ihmiset viestivät, riippuu paljolti siitä, missä tilanteessa he ovat. Etnografian tavoitteena on kuvata sitä, miten ihmiset viestivät tietyissä konteksteissa. Etnografi selvittää tietyn kulttuurisen ryhmän vuorovaikutuksen malleja ja merkittäviä symboleja identifioidakseen kulttuurisia normeja, jotka ohjaavat ryhmän käyttäytymistä sekä niitä merkityksiä, joilla ihmiset selittävät toistensa käyttäytymistä. Etnografioissa ollaan kiinnostuneita siitä, miten yksittäiset ihmiset ajattelevat ja kokevat jokapäiväisen elämänsä ja kuvaavat sitä omin sanoin. (Frey ym. 1991: 229, 231, 251.)

Etnografioissa tiedonkeruun menetelmät riippuvat siitä, millainen on etnografian ja puheyhteisön suhde, millaista tietoa kerätään ja siitä erityisestä tilanteesta, jossa kenttätyö toteutetaan. Etnografi selvittää sen, mitä puhujan on tarpeellista tietää voidakseen viestiä sopivalla tavalla tässä tietyssä puhe-kulttuurissa ollakseen yhteisön toimiva jäsen ja kuinka hän oppii sen. Selvitettäviä asioita ovat muun muassa tapahtumiin kohdistuvat asenteet ja kuhunkin kontekstiin sopivat viestintäytymisen säännöt, kulttuuriset säännöt ja tietämys. Näitä tarvittavia tietoja ja taitoja kutsutaan kommunikatiiviseksi kompetenssiksi. (Saville-Troike 1982: 22-23, 118-119.)

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Teemahaastattelussa haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Tämä vapauttaa pääosin haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Tällä menetelmällä voidaan tutkia kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita. Menetelmässä

korostetaan haastateltavien elämysmaailmaa ja heidän määritelmiään tilanteista. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 48.)

Haastattelun avulla tutkija pääsee lähelle tutkimuksen kohteena olevia ihmisiä ja heidän elämäänsä. Tutkittavien maailmaan tutustumisesta seuraa se, että tutkija löytää sopivan tavan edetä aineistonhankinnassaan, hän löytää olennaiset aiheet ja sopivan tavan haastatella. Haastattelut voidaan aloittaa 'avaininformantin' kanssa. Tämä on sellainen henkilö, joka on hyvin mukana siinä toiminnassa, jota ollaan tutkimassa. Kun hänet on haastateltu, häntä pyydetään ehdottamaan muita mahdollisia haastateltavia. Haastattelut toteutetaan useimmin haastateltavan luonnollisessa ympäristössä. Haastatteluissa edetään usein yleisistä kysymyksistä erityisiin kysymyksiin. Haastateltavaa voidaan pyytää kuvailemaan arkisia kokemuksiaan ja haastattelija pyytää tarvittaessa tarkempia kuvauksia jostain esille tulleesta aiheesta. Tai haastateltavaa voidaan pyytää kuvailemaan joitain erityisiä tapahtumia jostain tietystä kontekstista, jotka olivat esimerkiksi poikkeuksellisen onnistuneita tai epäonnistuneita. Useimmiten haastattelut ääni- tai kuvanauhoitetaan. Nauhoitukset puretaan tavallisesti kirjoitetuksi tekstiksi. (Frey ym. 1991: 242-245.)

Usein etnografisten tutkimusten aineistonkeruumenetelmänä on havainnointi tai osallistuva havainnointi haastattelun rinnalla. Tässä tutkimuksessa havainnointia ei kuitenkaan käytetty. Menetelmä on työläs, ja tässä tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita ihmisten kokemuksista heidän omien kuvausten perusteella, joten haastattelu oli tutkimustehtävän kannalta riittävä valinta aineiston keräämiseen.

3.2 Aineiston keruu ja analysointi

3.2.1 Haastateltavien kuvaus

Tutkimukseen haluttiin mukaan tyypillisiä koiranomistajia ja -ulkoiluttajia. Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää koiranomistajaa. Yhdelle (pääkaupunki-

seudun ulkopuolella asuvalle) lähetettiin kysymykset sähköpostitse. Hänen vastauksia tarkennettiin puhelinkeskustelussa. Osa haastateltavista saatiin tuttavien kautta, osa haastateltavista saatiin internetissä olevan lemmikkiaiheisen keskustelupalstan kautta ([www. lemmikkipalstat.net](http://www.lemmikkipalstat.net)). Haastattelut suoritettiin tammikuun 2002 aikana pääkaupunkiseudulla. Haastattelupaikkana oli useimmiten haastateltavan koti, yksi haastattelu tehtiin yliopistolla neuvotteluhuoneessa. Haastattelut kestivät kukin tunnista puoleentoista tuntiin ja ne ääninauhoitettiin. Haastateltavat olivat 20-30-vuotiaita työssäkäyviä tai opiskelevia naisia. Haastateltavista yhdellä oli kaksi koiraa, muilla oli yksi koira. Haastateltavien koirat olivat eri-ikäisiä ja eritotuisia.

Ensimmäistä haastateltavaa, joka saatiin tuttavan kautta, voidaan pitää tämän tutkimuksen avaininformanttina. Hänellä on pitkä ja monipuolinen kokemus koiran omistamisesta, sen hoitamisesta ja sen kanssa harrastamisesta. Hänen kauttaan saatiin seuraava haastateltava ja hän myös kertoi internetissä olevasta lemmikkikeskustelupalstasta, jonka kautta saatiin lisää haastateltavia. Keskustelupalstalle lähetetyssä viestissä pyydettiin koiranomistajia osallistumaan Jyväskylän yliopistoon tehtävään puheviestinnän lopputyöhön tulemalla haastateltaviksi. Viestissä kerrottiin, että tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ihmisten arkeen liittyvästä vuorovaikutuksesta, erityisesti koiranulkoiluttajien välisissä tapaamisissa. Viestissä haettiin haastateltavia pääkaupunkiseudulla suoritettaviin haastatteluihin. Lopuksi mainittiin tutkijan yhteystiedot. Vastauksia tuli neljä kappaletta. Kukin vastaaja oli kiinnostunut tehtävästä tutkimuksesta ja oli halukas osallistumaan tutkimukseen.

Haastateltavat olivat aktiivisia ja valveutuneita koiranomistajia. Osa harrasti koiransa kanssa runsaasti ja aktiivisesti erilaisia asioita, kuten agilityä (esteratajuoksu), pelastushakua ja näyttelytoimintaa. Muutamat eivät harrastaneet mitään erityistä. He kävivät ulkoilulenkkeillä koiransa kanssa. Haastateltavat kertoivat edustavansa tyypillistä koiran omistajaa ja ulkoiluttajaa eli opiskelevia tai työssäkäyviä nuorehkoja naisia. Kaikki haastateltavat olivat olleet koko

ikänsä eläinten kanssa tekemisissä. Osan lapsuuden kodissa oli ollut koira. Osa oli lapsena halunnut omaa koira, muttei ollut saanut ja oli sitten aikuisena hankkinut oman koiran. Heillä oli ollut muita lemmikkejä ja he olivat ulkoiluttaneet muiden koiria. Haastateltavat olivat kotoisin ympäri Suomea. Osa oli vasta muuttanut uuteen ympäristöön. Haastateltavat asuivat pääkaupunki-seudulla kaupunkimaisissa ympäristöissä tai lähiöissä.

3.2.2 Haastattelujen kulku

Haastattelut olivat teemahaastatteluja, joissa haastateltavan kanssa puhuttiin koiranulkoilutukseen liittyvistä asioista. (Liite 1: Teemahaastattelurunko.) Haastattelut alkoivat sillä, että haastateltavia pyydettiin kuvaamaan tavallista päivää koiran ulkoilutuksen kannalta. Näin tutkija tutustui koiranulkoiluttamiskäytäntöihin ja haastateltavan elämään ja pystyi tämän tiedon avulla eläytymään aiheeseen ja tekemään siihen liittyviä mielekkäitä kysymyksiä. Haastateltavan kuvauksen edetessä tutkija keskeytti tarvittaessa ja teki tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluissa keskeiseen kysymykseen siitä, millainen on ulkoiluttajien tapaaminen ja mitä niissä tapahtuu, saatiin kuvauksia sen kautta, että haastateltavia pyydettiin muistelemaan viimeksi sattuneita ulkoilutustapaamisia. Jatkoksi kysyttiin, millainen on mukava ja toisaalta epämukava tapaaminen. Tässä vaiheessa puhuttiin myös yleensä koiriin liittyvistä tuttavuuksista ja siitä, millaisia ne ovat luonteeltaan. Tapaamisten kuvailujen kautta haluttiin selvittää ulkoilutuskulttuuriin liittyviä vakiintuneita tapoja, sosiaalisia sääntöjä, arvoja ja koiraihmissen yhteisöjä sekä koiraan liittyviä sosiaalisia suhteita ja niiden ominaispiirteitä.

Kaikilta haastateltavilta pyydettiin nauhoituslupa kirjallisesti ja kerrottiin, että haastattelut ovat luottamuksellisia, eikä nauhoja kuule kukaan muu kuin tutkimuksen tekijä ja että nauhat hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Haastateltaville annettiin myös tiedote, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoitus sekä tutkijan ja tutkimuksen ohjaajan yhteystiedot. Lisäksi kerrottiin, että heidän

ja heidän koiriensa tunnistetiedot häivytetään tutkimusraportissa. Haastatteluissa alkoivat kertautua samat asiat, joten voidaan sanoa, että aineisto kyllääntyi ja että se oli sopivan kokoinen.

3.2.3 Aineiston analyysi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysillä pyritään aineisto tiivistämään kadottamatta silti sen sisältämää informaatiota. Aineiston kuvailussa siitä etsitään yhtäläisyyksiä ja samanlaisuuksia, mutta myös eroja ja aineiston moninaisuutta. Tutkittavien tulkinnat arkipäivän ilmiöistä edustavat niin sanottua ensimmäisen asteen tulkintaa. Tutkijan tehtävä on tehdä toisen asteen tulkintaa eli tehdä aineistosta teoreettisia tulkintoja. Teemahaastattelun teemat muodostavat eräänlaisen aineiston jäsenyyksen, josta voi lähteä liikkeelle. Haastattelurunkoa voi käyttää aineiston koodauksen apuvälineenä. Aineistosta seulotaan teemahaastattelurungon avulla esille sellaisia tekstikohtia, jotka kertovat kyseisistä asioista. (Eskola & Suoranta 1998: 138, 140, 149, 152-153.)

Haastattelunauhoitukset kuunneltiin ja purettiin kirjoitetuksi tekstiksi siten, että haastateltavien ajatukset saatiin tekstiin esiin. Seuraavaksi aineisto luettiin kokonaisuutena läpi ja katsottiin, mitkä ovat niitä asioita, jotka toistuvat useimmissa haastatteluissa. Tällaisia toistuneita asioita olivat:

- ulkoilutuspäivärytmi,
- arjen ja viikonlopun eroavaisuus ulkoilutusten suhteen,
- sään ja mielialan vaikutus lenkin pituuteen,
- koiratapaamisissa koirat ja niistä puhuminen pääasiassa,
- tapaamisten alussa koiran sukupuolen kysyminen,
- samanrotuisuuden yhdistävä vaikutus,
- ärsyttävät asiat koiranulkoilutukseen liittyen sekä
- koiran hyvän käyttäytymisen ihailu ja arvostus.

Tässä vaiheessa hahmottui myös se, millaisia erilaisia sosiaalisia suhteita koiran ulkoiluttamiseen liittyy: mukavia ja ärsyttäviä tuttavuuksia, naapureita ja ystäviä.

Seuraavaksi aineistosta etsittiin teemahaastattelurungon teemojen mukaisia asioita, joita olivat esimerkiksi kohtaaminen, puheenaiheet, mukavat ja epä-mukavat tapaamiset ja tuttavuudet. Tämän jälkeen kustakin haastattelusta tehtiin tiivistelmä, joka sisälsi edellä mainittuja teemoja ja toisaalta kuhunkin haastatteluun liittyneitä erityisiä piirteitä ja asioita. Haastateltavat erosivat toisistaan muun muassa sen perusteella, miten he kokivat pysähtymisen ja juttelemisen koiraa ulkoiluttaessaan. Lopuksi voitiin havaita, että ulkoilutus-tapaamisten sisältö ja kulku riippuu ensisijaisesti siitä, ketkä tapaavat ja millainen suhde heillä on.

Tulosluku jäseneltiin niin, että sinne koottiin ulkoilutustapaamisiin liittyviä kulttuurisia ilmiöitä kuten rituaaleja, normeja, arvoja ja yhteisökuvauksia sekä koiraan liittyvien sosiaalisten suhteiden kuvauksia ja niiden ominaispiirteitä.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Vuorovaikutus koiranulkoilutustapaamisissa

4.1.1 Koiranulkoilutuskulttuurin vakiintuneet tavat eli rituaalit

Koiran ulkoiluttamiseen liittyy monia vakiintuneita tapoja. Seuraavassa kuvataan vakiintuneita tapoja, jotka liittyvät koiranulkoiluttamiskäytäntöihin, ulkoiluttajien ja koirien väliseen tapaamiseen sekä puhumiseen näissä tapaamisissa. Ihmisten ja koirien nimet, koirarodut sekä tarkat asuinpaikat on poistettu haastateltavien anonymiteetin varmistamiseksi. Edellä mainitut asiat ilmaistaan hakasulkeissa yleisemmällä tasolla. Haastattelusitaatteja on toimitettu eli puhekielisyyttä ja toistoja on poistettu, kuitenkin niin, että alkuperäinen merkitys on säilynyt.

Koiranulkoiluttamisen käytäntöjä

Tässä luvussa kuvataan koiran ulkoiluttamiseen liittyviä käytännöllisiä asioita. Kerrotaan, mitkä asiat vaikuttavat koiran kanssa ulkoilemiseen. Kerrotaan, miten ulkoilutuslenkit ajoittuvat vuorokauteen, kauanko lenkit kestävät sekä kuvaillaan paikkoja, joissa koira ulkoilutetaan. Lisäksi käsitellään koiran ja ulkoiluttajan liikkumista ja muiden ulkoiluttajien ja koirien kohtaamista lenkillä. Erityisenä ulkoilutuspaikkana kerrotaan koirapuistosta ja asioista, jotka sinne mentäessä on huomioitava.

Koiria viedään ulos kaikkina vuodenaikoina ja kaikilla ilmoilla. Rantäsade ja kova pakkanen tyypistävät ulkoilujen kestoa, kuitenkin ulkoiluttaja huomioi sään ja mahdolliset pysähtymiset pukeutumalla lenkille asianmukaisesti. Koiran rotu vaikuttaa ulkoilutustapoihin. Esimerkiksi seurakoira tarvitsee vähemmän liikuntaa kuin metsästyksen tarkoitettu rotu. Kaikkien koirien ulkoilua rajoittaa helle, koska koirat eivät hikoile. Eli kesällä ulkoilut painottuvat ilta-aikaan. Ulkoilutuspaikkaan ja lenkin pituuteen vaikuttaa myös ulkoiluttajan mieliala.

Koiran ulkoilutuspäivärytmi voi vaihdella, mutta peruskaava olemassa: koiran kanssa ulkoillaan aamulla, iltapäivällä/alkuillasta ja myöhäillalla. Päivässä on yksi pitkä lenkki ja kaksi lyhyempää. Lyhyet lenkit kestävät kymmenestä minuutista puoleen tuntiin ja pitkä lenkki kestää tunnista puoleentoista. Arjen lenkit ovat rajatumpia kun taas viikonloppuna lenkkeillään vapaammin. Ulkoilemassa käydään tilanteesta ja asuinpaikasta riippuen kadulla, lenkkipolulla, metsässä tai koirapuistossa. Liikkumistahdin määrää ensisijaisesti ihminen, paitsi jos koira on vanha ja/tai sairas.

Koira on ulkoiluttajan vastuulla. Ulkoiluttajan on tunnettava koiransa, jotta hän tietää, mitä sen kanssa voi tehdä. Tällöin koira pysyy hänen hallinnassaan eikä vaaratilanteita pääse syntymään. Lenkillä tavataan usein muita ulkoiluttajia koirineen ja heidän kanssaan voidaan pysähtyä hetkeksi ja antaa koirien tutustua toisiinsa. Tapaamispaikka määrittelee sen, miten kohtaamisissa toimitaan. Kadulla tavattaessa koirien voidaan antaa nuuhkia toisiaan ja metsässä ne voidaan päästää vapaasti keskenään telmimään. Koiratapaamisissa pääkriteeri on aina se, että koirat tulevat hyvin toimeen toistensa kanssa ja etteivät ne vahingoita itseään tai toisiaan.

Koirapuisto on aitaus, jossa koirat voivat olla vapaana ja leikkiä muiden koirien kanssa. Usein puistoissa käyvät tietyn asuinalueen samat ihmiset ja koirat, joten sinne voi mennä tuttuja tapaamaan ja kuulumisia vaihtamaan. Puistoon mentäessä varmistetaan se, että paikalla olevat koirat tulevat toimeen keskenään, mihin vaikuttavia asioita ovat muun muassa oman koiran koko, sukupuoli, luonne ja terveys sekä puistossa olevat koirat ja niiden ominaisuudet. Esimerkiksi isot ja pienet koirat eivät useinkaan sovi samaan aitaukseen, koska isot saattavat luulla pienikokoisia koiria leluiksi tai saaliseläimiksi. Koiran koon huomioimisen merkitystä ja ihmisten välistä sosiaalista vuorovaikutusta koirapuistossa havainnollistaa seuraava haastattelusitaatti:

[Koirapuistoon mennessä] ensin katson, että ketkä koirat siellä on. Sitten jos on jotain vieraita koiria, yleensä huutelen sinne, että mulla on myös pieni koira, että onko kaikille ok, vai että syökö ne tämän kokoisia. Oikeasti isommat koirat luulee, että pienemmät on leluja. Jos tulee huuto, että sekaan vaan, niin sitten mennään. Koirat irti ja itse sinne muitten ihmisten kanssa. Välillä siellä jutellaan, välillä on vähän jäykempi meiniki, se riippuu ihmisistä. (Haast.4)

On siis niin, että koiran ulkoiluttaminen on sitoutumista säännölliseen ulkoilutusrytmiin. Koiraa ulkoilutetaan useamman kerran päivässä. Yksi näistä lenkeistä on pidempi. Ulkoillessa huomioidaan koira ja sen ominaisuudet ja ymmärretään oma vastuu, kun tavataan muita ulkoiluttajia ja heidän koiriansa.

Koiranulkoiluttajien välinen tapaaminen

Seuraavassa kuvataan koiranulkoiluttajien ja koirien välistä tapaamista ja siihen liittyviä asioita. Kuvataan tyypillisen tapaamisen alkua, kulkua, päättymistä ja kestoa sekä koirien ja ulkoiluttajien toimintaa tapaamisissa. Selvitetään seikat, jotka estävät ulkoilutustapaamisen. Kerrotaan myös, mikä saa ulkoiluttajan erityisesti kiinnostumaan vastaantulevista koirista ja mikä on vuodenajan merkitys ulkoilutustapaamisissa.

Koiranulkoiluttajien välisiin tapaamisiin vaikuttavat monet asiat, joten tapaamiset eivät ole aina samanlaisia, eivätkä ne mene saman kaavan mukaan. On kuitenkin mahdollista löytää tapaamisia yhdistäviä piirteitä: Tapaaminen alkaa usein sillä, että koirat nuuhkivat toisiaan ja ulkoiluttajat päättävät, voiko niiden tutustuminen jatkua. Tapaamisen jatkumisen kriteerit ovat, tulevatko koirat toimeen keskenään, onko tapaamiselle esteitä kuten kiima-aika tai tarttuva sairaus, ja haluavatko ihmiset pysähtyä. Usein koirat tekevät tapaamisaloitteen, mutta jos ihminen tekee tapaamisaloitteen, usein vastaan tulee itselle tutunrotuinen koira tai sitten joku harvinaisen rotuinen koira. Erityisesti ulkoiluttajan kiinnostuksen herättää se, että vastaan tulee pentukoira, varsinkin jos se on samanrotuinen kuin oma koira. Seuraava haastattelusitaatti on esimerkkinä tästä:

Ihan ensin me tavattiin viime kesällä sillä tavalla, että olin tulossa [oman koiran] kanssa koirapuistosta, ja se poika tuli mua vastaan tuossa sillalla. Ja tietysti menin siihen, kun huomasin [oman koiran rotuisen] pennun. Ja onhan se nyt ihana ja sitten jutustelin sille kauheesti kaikkee. (--). Sitten me on tavattu tuolla koirapuistossa jonkun kerran ja sitten tässä ihan lähellä, kun on käyty [oman koiran] kanssa iltapissalla ja ne on tulleet joskus vastaan. (Haast.6)

Kun ulkoiluttajat päättävät pysähtyä vastaantulijoiden kanssa, aina aluksi kysytään, onko toisen koira tyttö vai poika. Tapaaminen jatkuu niin, että vieraille koiralle jutellaan, sitä silitetään ja kehutaan. Usein koirat lasketaan leikkimään keskenään. Ulkoiluttajilla on erilaisia tapoja käyttäytyä: ulkoiluttajat voivat olla hiljaa ja katsella koirien leikkiä, he voivat vaihtaa muutaman sanan tai puhua enemmänkin koirakokemuksistaan keskenään. Ulkoilutustapaaminen voi kestää muutamasta minuutista koiraharrastajien monituntiseen maratonkeskusteluun. Tapaaminen päättyy, kun koirat väsyvät leikkiin tai ulkoiluttajat haluavat jatkaa matkaa. Jos koirat eivät tule toimeen keskenään, eivät ulkoiluttajakaan oikein voi pysähtyä juttelemaan. Kesä poikkeaa muista vuodenaajoista: silloin oleillaan vapaammin ulkona ja otetaan enemmän kontaktia yleensä ihmisten, koirallisten tai koirattomien, kanssa.

Seuraavassa sitaatissa kuvataan tyypillistä tilannetta ulkoilutuslenkillä, jossa koirat ovat aktiivisia kontaktin tekijöitä ja kuitenkin ihmisillä on lopullinen vastuu tilanteen etenemisestä.

Periaatteessa koirat tekee yleensä aina sen aloitteen. Nehän ne aloittaa sen sähläämisen. Omistajien se on sitten katsottava, voiko ne sitten aina laskea. Silloin, jos molemmat koirat on sellaisia, että ne käyvät kiinni toisiinsa, niin silloin on selvää, että siitä ei voi tulla sen kummempaa keskustelua [omistajien kesken]. Mutta jos ne on ystävällisiä toisilleen [ne voi laskea leikkimään keskenään]. (Haast.1)

Näyttää siltä, että koiran ulkoiluttamiseen liittyy luontevasti se mahdollisuus, että lenkillä saatetaan tavata toisia ulkoiluttajia koirineen ja että heidän kanssaan

voidaan pysähtyä joko koirien tai ulkoiluttajan aloitteesta. Ulkoiluttajilla on käsitys siitä, miten nämä tapaamiset sujuvat ja miten niissä toimitaan. Yleensä tapaamisissa on tärkeää se, että sekä koirat että ihmiset tulevat toimeen keskenään.

Ulkoiluttajien välinen juttelu

Ulkoilutustapaamisissa voidaan olla puhumattakin, mutta useimmiten niihin liittyy myös puhumista. Edellä mainittiin jo, että tapaamisten aluksi tarkistetaan aina koiran sukupuoli ja jos koiralla on joku tapaamisen estävä asia, niin siitä luonnollisesti kerrotaan. Seuraavassa kuvataan sitä puheenaiheiden kirjoa, kun ulkoiluttajat jakavat kokemuksiaan koirista ja koiranhoidosta. Selvitetään myös, mitkä asiat vaikuttavat puheen määrään.

Ulkoilutustapaamisessa puhutaan pääasiassa vain koirista. Koirasta selvitetään sukupuoli, rotu, nimi, ikä, mistä se on otettu, terveydentila, allergiat, onnettomuudet, ruokatottumukset ja suolentoiminta, näyttelyt. Eläinten ajankohtaiset vointikuulumiset vaihdetaan. Toisen koiraa keuhataan, negatiivisia asioita ei sanota. Hoito-ohjeita kysytään ja annetaan. Kysellään ja kerrotaan siitä, mitä koiran kanssa voi harrastaa. Kerrotaan, jos on löydetty kiva ja halpa eläinlääkäri. Jutellaan myös tuttavien koirista ja niiden kuulumisista. Jos alueelle on tullut uusi pentu, siitä puhutaan.

Koira-aiheen lisäksi voidaan puhua säästä ja ulkoiluympäristöstä. Ulkoiluttajat eivät kerro muusta elämästään juuri mitään. Jos tapaaminen jatkuu ja 'yhteinen sävel' löytyy, saatetaan puhua opiskelu- tai ammattialoista tai joistain henkilökohtaisemmista asioista. Ulkoiluttajat eivät puhu rahasta, uskonnosta tai politiikasta. Tapaamispaikka ei vaikuta siihen, mistä puhutaan. Yksinäiset ihmiset, koiralliset ja koirattomat, saattavat puhua enemmänkin itsestään. Yksinäiseltä vaikuttavia ihmisiä tavatessaan ulkoiluttajat pyrkivät huomioimaan heidän kontaktin tarpeensa kuuntelemalla heitä.

Puhumisen määrä riippuu siitä, ketä tavataan. Kaksi aktiiviharrastajaa voi puhua tuntikausia. Tai voi olla, ettei puhuta ollenkaan tai puhutaan koirille. Hiljaiset hetket tässä yhteydessä sujuvat niin, että katsellaan koiria ja silitetään niitä. Ihmiset ovat erilaisia. Joku ottaa aktiivisesti kontaktia, joku välttelee sitä, mutta vastaa kyllä hänelle esitettyihin kysymyksiin. Esimerkiksi koirapuistossa hiljaisuuden epämukavaksi kokeva tai juttuseuraa kaipaava ulkoiluttaja voi aloittaa jutustelun muiden kanssa.

Seuraava haastattelusitaatti kuvaa tilannetta, jossa satunnaiset ulkoiluttajat tapaavat, koirat tulevat toimeen keskenään ja ihmiset vaihtavat ajatuksia tutusta koirarodusta, jota ihastellaan ja lopulta puhe siirtyy koirien terveysasioihin.

Viimeksi sunnuntaina tapahtui silleen, että lähettiin [oman koiran] kanssa tuossa puolen päivän aikaan lenkille. [Oma koira] oli mulla irti. Sitten näin tuolla polulla, että siellä takana tulee vähän semmonen vanhempi pariskunta, jolla oli iso vaalea koira. (--) Koirat tuli hyvin juttuun keskenään. Siinä sitä sitten rupateltiin niitä näitä. Se [toinen koira] oli [tietyn rotuinen] ja meillä on ollut samanrotuinen. Ja sitten puhuttiin siitä, miten ihania koiria ne ovat ja miten [oma nykyinen rotu] eroaa niistä. Kyllä siinä vaan tutustuu. No, sitten ne [jutut] yleensä kääntyy, ihan niin kuin vauvojenkin kanssa, että mitä se syö ja mitä tulee sitten toisesta päästä ulos. Nykyään on niin paljon herkkävatsaisia koiria ja allergisia koiria. (Haast.3)

Ulkoilutusjutustelun sävy on leppoisa, asiallinen ja kohtelias. Silloin kun ulkoiluttaja ei halua jutella ja toinen ulkoiluttaja haluaisi jutella, vältetään katsekontaktia, mumistaan jotain, sanotaan, että on pyykit koneessa tai että on kiire töihin. Ihmisiin liittyvistä asioista ei välttämättä puhuta mitään. Ihmisiin liittyviä asioita ei pidetä kiinnostavina koiratuttujen kesken. Mutta jos ihmisten välinen suhde muuttuu, laajentuvat myös puheenaiheet.

Haastateltavat arvostavat sellaista tapaamista, jossa ulkoiluttajat vaihtavat tasa-puolisesti kokemuksia. Useimmiten jaetaan kokemuksia koiranpidon iloista ja

ongelmista tai puhutaan koiraharrastuksesta. Kaiken kaikkiaan koirat koetaan turvalliseksi, ei liian henkilökohtaiseksi puheenaiheeksi.

4.1.2 Ulkoilutustapaamisen normit ja arvot

Tässä koiranulkoilutuskulttuuria kuvaavassa luvussa paneudutaan niihin sosiaalisiin sääntöihin ja ihanteisiin, jotka liittyvät ulkoilutustapaamisiin. Kerrotaan, millaisia ovat mukavat tapaamiset ja toisaalta, millaiset tilanteet ovat epämukavia sekä mitä pidetään tärkeänä koiran ulkoiluttamisessa.

Koirakulttuurissa koetaan tärkeäksi se, että kaikki koiraihmiset ymmärtävät toisiaan ja että koiraihmiset ovat aina kiinnostuneita koiriin liittyvistä asioista. Erityisesti 'samanrotuisuus' yhdistää koiraihmissiä. Koiraihmiset jakavat mielellään kokemuksiaan keskenään, sillä heitä yhdistävät kaikenlaiset koiriin liittyvät asiat. Toisilta voi saada hyviä vinkkejä pulmatilanteissa.

Koirakulttuurissa pidetään tärkeänä sitä, että koira on omistajan hallinnassa eikä päinvastoin. Hyvin käyttäytyvää koira ihailaan. Paheksuntaa aiheuttavat sellaiset koiranulkoiluttajat, joilla koira ei ole hallinnassa. Hallitsemattomat koirat voivat aiheuttaa erilaisia vaaratilanteita itselleen ja muille. Niitä ei pitäisi pitää vapaana eikä taitamattomasti flex-taluttimessa. Koiratappelut ovat erittäin ikäviä tapahtumia ja ne johtuvat pääasiassa koirien omistajien välinpitämättömyydestä. Tutkimuksen haastateltavien mukaan ne pitäisi pystyä välttämään kokonaan.

Seuraavassa haastattelusitaatissa kerrotaan, mikä on koiranulkoiluttajan kultainen sääntö:

[olennaista ja tärkeää liittyen koiran ulkoiluttamiseen ja 'koirakontakteihin']

Se, että oma koira on hallinnassa, jos ei ole varma, pitää sitä kytkettynä eikä päästä koiraansa suinpäin jokaisen vastaantulijan koiran luokse. Pitää huolen siitä, että jos tietää oman koiransa olevan esim. mustasukkainen omista

kepeistään, ei päästä syntymään tilanteita, joissa oma koira saattaa käyttäytyä aggressiivisesti toista vierasta koiraan kohtaan. Pitää huolen siitä, että oma koira käyttäytyy niin kuin toivoisit toisten koirien käyttäytyvän omaa koiraasi kohtaan. (Haast.7)

Eli ulkoiluttajan on huolehdittava oman koiran käyttäytymisestä ja kun muutkin tekevät näin, niin ulkoilukohtaamiset sujuvat hyvin ja ovat mukavia.

Aina kaikki ei suju mukavasti. Eräs ärsytystä herättävä asia koiranulkoilutuksessa on se, että koira tullaan koskettelemaan esimerkiksi liikennevaloissa ilman ulkoiluttajan lupaa. Myös se ärsyttää, että koira päästetään toisen koiran luo ilman, että on ensin tiedusteltu ulkoiluttajalta, sopiiko tulla tutustumaan. Tällainen käyttäytyminen häiritsee erityisesti silloin, kun koira ollaan kouluttamassa. Ärsytystä aiheuttavat sellaiset ulkoiluttajat, jotka ajattelevat, että koirien on saatava tavata kaikkien vastaantulevien koirien kanssa. Vastakkaisella tavalla ajatteleva koiranulkoiluttaja nimittäin haluaa, että toiset koirat on voitava ohittaa myös ilman kontaktinottoa. Tällainen käyttäytyminen vahvistaa sitä, että ihminen on 'lauman' johtaja ja että päätösvalta on hänellä.

Yleensä toisten koirankasvatustapoihin ei puututa, vaan ajatellaan, että jokainen kasvattaa tyylillään. Sopimatonta käyttäytymistä paheksutaan omien ulkoilutus-kavereiden tai muiden koiratuttavien kanssa. Joskus arvostellaan suoraan sitä, joka aiheuttaa harmia. Tästä esimerkkinä seuraava haastattelusitaatti:

Pari semmoista mummelia tulee vastaan, joilla koira ei ole hallinnassa. Eli käytännössä, kun tulee toinen koira vastaan, niin se koira lähtee karkuun, se yksinkertaisesti kiskaisee itsensä irti. Jään aina nostamaan siitä aiheesta metelin, koska, minusta se on väärin, että hankkii semmoisen koiran, mitä ei pysty pitämään. [perusteluja 'mummelille', miksi vaarallista, kun koira ei hallinnassa sekä toimintachdotuksia tilanteen parantamiseksi] (Haast.5)

Koirien omistajat ja ulkoiluttajat ovat erilaisia persoonia, erilaisissa työtehtävissä ja elämäntilanteissa. Tästä seuraa se, että osa ulkoiluttajista pyrkii aktiivisesti

tekemään kontaktia toisten ulkoiluttajien kanssa, kun taas osa pyrkii välttelemään sitä ja kokee vuorovaikutustilanteet myös häiritseväksi, 'kun ei saa rauhassa kulkea'. Esimerkiksi sellainen, joka työssään on paljon ihmisten kanssa tekemisissä, ei juuri kaipaa vuorovaikutusta muiden ulkoiluttajien kanssa. Ulkoiluttajista on selvää, että silloin ei pysähdytä juttelemaan, jos joku juoksee koiran kanssa. Joskus ulkoiluttajaa voi hämmentää, ettei kontaktia synny, vaikka hän sitä toivoisikin: Erään haastateltavan lähellä asuu samanrotuinen koira kuin hänen omansa. Tämä koira 'kulkee loistavasti' omistajansa rinnalla, mutta koiran omistaja ei haastateltavan mukaan vaikuta jutteluhalukselta.

Koiranulkoiluttamiseen liittyy vakiintuneita tapoja ja sääntöjä ja arvoja, jotka useimmat ulkoiluttajat hyväksyvät ja joita useimmat ulkoiluttajat kunnioittavat. Näiden yhteisten kirjoittamattomien sääntöjen avulla ulkoilutus sujuu vaivattomasti ja kohtaamiset muiden kanssa ovat kaikille osapuolille antoisia. Ihmisten tietämättömyys tai välinpitämättömyys ovat syynä siihen, että toisinaan syntyy erilaisia konfliktitilanteita, joista voi seurata mieliharmia tai jopa vakavia loukkaantumisia.

4.1.3 Koiranomistajien yhteisöllisyys

Tässä luvussa kuvataan erilaisia foorumeita, joissa 'koiraihmiset', koiranomistajat ja muut koiraharrastajat, ovat tekemisissä toistensa kanssa. Luontaisesti oman asuinalueen ulkoilutusreitit ja koirapuistot ovat paikkoja, joihin syntyy yhteisöjä. Näillä on omia piirteitään ja tapojaan. Lisäksi on olemassa myös virtuaalisia yhteisöjä.

Tutkimusaineistosta löytyi kuvauksia koirien ja koiran omistajien yhteisöistä. Yksi haastateltava kertoi, että hänellä oli kahdella aiemmilla paikkakunnilla asuessaan ollut paljonkin koiratuttuja ja koirallisia naapureita, joita hän nyt uudelle paikkakunnalle muutettuaan kaipaa. Koiranaapurin kanssa oli tarvittaessa autettu toista koiranhoidossa ja ulkoilutuslenkillä koiratuttujen tapaaminen oli

tuonut mukavan lisän arkeen. Toinen haastateltava kertoi, että hänen asuinalueellaan kaikki koiran ulkoiluttajat tervehtivät toisiaan, vaikkei pysähdyttäisikään sen kummemmin juttelemaan. Siellä oli tämän aineiston yhtenäisin koirayhteisö. Haastateltava kuvaili aluetta koiranomistajan paratiisiksi: paljon luontoa ja koiranomistajat ovat aktiivisia nuorehkoja aikuisia, jotka haluavat tehdä jotain koiransa kanssa. Seuraavassa kuvaus erikoisesta kokemuksesta tässä 'koirayhteisössä':

On yksi aika aktiivinen pariskunta, jolla on iso [koirarotu]. He järjesti viime kesänä, silleen että ex tempore vaan aamulla sanoivat lenkillä joillekin, että hei, mennään illalla paistamaan makkaraa tuonne niemennokkaan, että he tuo puut, että sanokaa ihmisille. Ja sitten se päivän aikana kulki se juttu niin, että meitä oli siellä sitten, oisko meitä ollut kymmenisen koiraa ja omistajat, että siinä oli sitten kymmenestä kahteenkymmeneen ihmistä ja kymmenen koiraa paistamassa illalla makkaraa. Se oli semmoinen tosi mukava. Siihen vaan aina tarvitaan se joku, joka pistää sen alulle. (Haast.3)

Yhdenlainen 'koiraihminen' yhteisö sijaitsee internetissä. Siellä oleva lemmikkikeskustelupalsta (www.lemmikkipalstat.net ja siellä päivänpeili) on varsinainen kysymys-vastaus -aarreaitta. Koiriin ja eläimiin liittyen siellä voi esittää tyhmiäkin kysymyksiä, ja vastauksia ja vinkkejä saa nopeasti. Siellä keskustellaan muustakin kuin koirista: ihmiset kertovat avoimesti itsestään ja asioistaan. Tällä keskustelupalstalla käy fiksuja ihmisiä. Keskustelujen sisältö ja sävy on asiallinen ja mukava. Suurin osa keskusteluun osallistujista on 30-40-vuotiaita naisia. Haastateltavat kertoivat jääneensä positiivisesti koukkuun PP:hen eli Päivänpeiliin, jossa he seuraavat aktiivisesti keskusteluja ja kommentoivat joskus käsiteltäviä aiheita.

Lisäksi koirayhteisöjä ovat eri rotujen ja harrastuslajien mukaan järjestäytyneet yhdistykset. Edellä mainitulla internetin lemmikkikeskustelupalstalla eri koiraroduilla on omat keskustelupalstansa. Koiran omistaja voi halutessaan kuulua

väljään koiraihmissen yhteisöön tai toimia tiiviisti jossain koiraan liittyvässä toiminnassa harrastuksessa tai yhdistyksessä.

4.2 Koiranulkoiluttajien väliset sosiaaliset suhteet

Tässä luvussa tarkastellaan niitä sosiaalisia suhteita, jotka syntyvät koiran ulkoiluttamisen kautta. Koiran avulla voi luoda sosiaalisen verkoston, johon kuuluu erilaisia suhteita. Suhteet vaihtelevat satunnaisista kohtaamisista vuosia kestäväan tuttavuuteen. 'Koirasuhteita' ovat esimerkiksi koiranaapurit, omat ulkoilutuskaverit, mukavat ja antoisat koiratuttavuudet, erityisen ärsyttävät koiratutut sekä koiranomistajien väliseen ystävyyteen johtaneet koiratuttavuudet. Erilaisia tuttavuuksia erottaa toisistaan sitoutuminen suhteeseen, tapaamisista sopiminen, henkilökohtaisuuden aste, ikä ja sukupuoli, tunnelma, puheenaiheet ja se odotetaanko tapaamista vai kartetaanko sitä.

Koira antaa luvan mennä juttelemaan vieraiden ihmisten kanssa kadulla. Niinpä koiranulkoiluttaja voi olla kontaktissa muiden ulkoiluttajien kanssa ja koirattomat ihmiset voivat tehdä kontaktia ulkoiluttajien kanssa kyselemällä erilaisia asioita koirasta. Yleensä koirasta puhuminen on myönteistä ja kohteliasta. Tällaiset satunnaiset koiratuttavuudet voivat olla ainutkertaisia tapahtumia, niistä voi tulla tuttuja, joita tervehditään tavatessa tai ne voivat olla alku pidemmälle tuttavuudelle.

Koiranulkoiluttajat tapaavat monia erilaisia ihmisiä: lapsia, nuoria, aikuisia, vanhuksia, ulkomaalaisia, miehiä, naisia. Seuraavassa haastattelusitaatissa kuvataan kahta erilaista koiratuttavaa. Sitaatista käy myös ilmi ulkoilutusten säännöllisyys, jonka mukaan voi ennakoida, kenet tapaa lenkillä.

Kun lähti viiden aikaan kävelemään, tiesin, että yhdellä tietyllä pellolla tapaan yhden [koirarodun], joka on tosi kiva ja sillä on hauska emäntä. Päästettiin koirat irti ja juoksemaan. Vähän sitä laskeskelee, että jos lähden tähän aikaan, niin ketä

tapaan. (--) Sitten on yksi aivan ihana [ulkomaalainen] mies, jolla on kaksi semmoista tosi suloista pientä koiraa. Mies puhuu vähän huonoa suomea, mutta se on niin kiva ja ystävällinen. (Haast.2)

Koiratuttujen kanssa voidaan tavata lenkillä päivittäin, joskus menee päiviä tai viikkoja, ettei vastaan tule ketään tuttua. Sama asuinalue ja ulkoilureitit aiheuttavat sen, että nämä tapaamiset alueen ulkoiluttajien kanssa toistuvat. Koiratuttavuuksissa on eroa siinä, miten läheisiksi ne koetaan: jotkut voidaan ohittaa vaikka tervehtimällä ja joidenkin kanssa pysähdytään aina vaikka hetkeksikin eli näihin suhteisiin on sitouduttu tiiviimmin kuin ensin mainittuihin koiratuttavuuksiin. Haastateltavat kuvasivat tapaamistiheyttä 'säännöllisen epäsäännölliseksi'.

Koiratuttavuuksissa koirat tiedetään nimeltä ja ihmiset tunnistetaan tietyn koiran emäntänä tai isäntänä. Koiratuttujen kanssa puhutaan vain koiriin liittyvistä asioista. Koirien kuulumiset kiinnostavat ja yhdistävät. Joitakin ulkoiluttajiin liittyvää tietoa, kuten opiskelu- tai ammattiala, voidaan vaihtaa. Tärkeintä on yhdistävä koira-aihe ja että sekä ihmiset ja koirat tulevat hyvin toimeen. Koiratuttujen kanssa tapaamiset koetaan mukaviksi ja antoisiksi ja näihin tapaamisiin mennään mielellään.

Seuraava haastattelusitaatti kuvaa koiratuttujen 'säännöllisen epäsäännöllistä' tapaamistiheyttä, sitoutumista tapaamisiin, ulkoiluttajia yhdistävän koira-aiheen merkitystä ja sitä, miten ulkoiluttajiin liittyviä asioita pidetään epäkiinnostavina näissä suhteissa.

Me törmätään milloin missäkin, se asuu tuossa ihan mun lähellä. Se on vuorotöissä, niin se kulkee mihin aikaan tahansa ja missä sattuu sen koiran kanssa. Me nähdään milloin koirapuistossa, milloin keskellä metsää, milloin pellolla, milloin keskellä katua. Ei voi välttyä törmäämästä, aina se jossain tulee vastaan. Sillä on [koirarotu]. (--) Aamulenkki on noin neljäkymmentä minuuttia, kyllä silloin vastaan tulee koiria, mutta silloin en jää koskaan juttelemaan, koska niillä on kiire ja mulla on kiire, paitsi jos se [em. koirarotu] tulee. Sen kanssa me

pysähdytään aina juttelemaan. En tiedä, miksi, mutta se on vaan vuosien takainen tuttu yksistä koulutuksista, jossa me käytiin. (--)

Yleensä päästetään koirat leikkimään, vaikka ei olisi kuin minuutti aikaa. (--)

Lähinnä ne on aina ne samat jutut. Aloitan aina, että taasko sitä ollaan menossa nukkumaan, kun on yö kukuttu. Ja, se [vastaa] että juu, ja, sinäkö oot menossa töihin. Yleensä alkaa aina tähän tyyliin, että vitsaillaan yökukkumisesta. (--)

Yleensä on aina sattunut jotain, mitä kerrotaan. Esimerkiksi just syksyllä sillä koiralla oli se kapi [ihottuma], niin sitten keskusteltiin noin kymmenen metrin päästä toisistamme, huudeltiin toisillemme, molemmilla koirat kiinni, koska ne ei saaneet päästä kosketuksiin tietenkään, ettei tuolle [viittaa omaan koiraan] tartu. (--)

Voi mennä senkin kanssa viikkoja, ettei nähdä, sitten toisaalta voidaan nähdä joka päivä, jopa kahdesti päivässä. (--)

Ei meistä silleen ystäviä ole tullut, se on niin paljon vanhempi nainen, lähempänä kuuttakymmentä. (--)

En tiedä sen [naisen] nimeä, tiedän, että se asuu tässä lähellä, en tiedä missä se on töissä. Ei tuommoisilla asioilla ole mitään merkitystä, tietää toisen nimeä. Koirat ovat se yhteinen asia tavallaan. (Haast.5)

Koiratuttavuudet ovat ainutlaatuisia suhteita. Niissä ihmiset ovat sivuosassa ja koirat ja niihin liittyvät asiat pääosassa. Kun koira on yhdistävä tekijä ja koirat ja ulkoiluttajat tulevat hyvin toimeen, niin ihmisten väliset sukupuoli-, ikä-, koulutus- ja kansallisuuserot häviävät. 'Koiraihmiset' kokevat koiratuttavuudet antoisiksi juuri siksi, että niissä voi antaumuksella puhua vain koira-asiaa.

Omat ulkoilutuskaverit ovat ihmisiä, joiden kanssa mennään päivittäisille lenkeille koirien kanssa. Ulkoilutuskaveruuteen sitoudutaan tiiviimmin kuin koiratuttujen välisiin suhteisiin, sillä siihen kuuluu sopimus yhteisistä ulkoiluista. Ulkoilutuskaverien kanssa sovitaan etukäteen lenkille menosta puhelinsoitolla tai tekstiviestillä. Tällaisen kaverin kanssa olennaista on se, että ollaan riittävästi samalla aaltopituudella, myös koirien on tultava hyvin toimeen toistensa kanssa. Ulkoilutuskaverukset ovat samanikäisiä ja samaa sukupuolta. Tällaisessa suhteessa koira-aiheen lisäksi puhutaan myös henkilökohtaisistakin asioista. Omia lenkkikavereita oli löydetty laittamalla ilmoitus internetin lemmikki-keskustelupalstalle. Ulkoilutuskaverisuhde voi syntyä myös niin, että joku

koiranomistajan ystävä hankkii koiran. Ystävää sitten neuvotaan koiran hoitamiseen liittyvissä asioissa ja käydään yhdessä ulkoiluttamassa koiria.

Koiratuttavuudet voivat olla myös epämieluisia. Näitä ulkoiluttajia koirineen kartetaan, koska niissä syntyy helposti vaaratilanteita eikä niissä synny vuorovaikutusta, jonka avulla tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa. **Ärsyttävät koiratuttavuudet** ovat usein vanhempia naisia, jotka 'paapovat' koiriaan ja antavat niiden mennä vapaana ilman omistajan kontrollia. Muut kokevat tällaisen tilanteen häiritseväksi. Koiranulkoiluttajat vaihtelevat siinä, ilmaisevatko he ärsyyntymisensä suoraan toiselle ulkoiluttajalle vai purkavatko he sen omille perheenjäsenilleen tai ystävilleen. Nämä muutamat ärsyttävät poikkeukset jäävät selvimmin mieleen, vaikka useimmilla koiranomistajilla on koira hallinnassa ja suurin osa koiratapaamisista on mukavia.

Joskus käy niin, että **koiratuttavuus muotoutuu ystävyydeksi**, jolloin tutustumisen myötä ihmisten keskinäinen suhde ja siten myös muut keskustelunaiheet tulevat tärkeämmiksi kuin koiriin liittyvät asiat. Tällöin useimmat tapaamisetkin tapahtuvat ilman koiria. Tai koira-aihe säilyy, mutta sen rinnalle nousee myös muita asioita, josta esimerkkinä seuraava haastattelusitaatti:

Olen hirveän hyvissä väleissä [oman koiran] kasvattajan kanssa. Pidetään [kasvattajan] kanssa yhteyttä, jos ei ihan viikoittain, niin melkein ainakin. (--) Meistä on tullut sillä tavalla kaverit, että meillä ei enää ole [koirarotu] yhdistävä tekijä. (Haast.6)

Koira liittää omistajansa koiraihmissen yhteisöön, johon liittyy erilaisia ihmiskontakteja. Suhteet toisiin koiraihmiin vaihtelevat satunnaisista tuttavuuksista ihmisten välisiin ystävyyssuhteisiin. Useimmat suhteet liittyvät oman asuinalueen koirallisiin ihmisiin tai koiraharrastukseen liittyviin ihmisiin. Näitä ihmisiä yhdistävät koirat ja näissä suhteissa pääosassa ovat koirat, niiden asiat ja kuulumiset.

4.3 Yhteenveto tutkimustuloksista

Tutkimusaineistosta voidaan havaita, että koiranulkoiluttajia yhdistää koiran ulkoiluttamisen säännöllinen rytmi. Ulkona käydään kolmesti päivässä ja yksi näistä lenkeistä on pidempi. Tästä seuraa se, että samat ihmiset ja koirat liikkuvat samoihin aikoihin samalla alueella. He oppivat tietämään ja tuntemaan oman alueensa koirat ja niiden ulkoiluttajat. Monesti koirat aloittavat kanssakäynnin vastaantulevien koirien kanssa. Tämä mahdollistaa ulkoiluttajienkin välisen vuorovaikutuksen. Myöhemmin vuorovaikutuksen voivat aloittaa myös ihmiset, kun he jo tietävät, millainen ihminen taluttaa vastaantulevaa koira. Ihminen tekee aktiivisen aloitteen, kun vastaan tulee 'omanrotuinen' koira tai pentukoira, varsinkin jos pentu on samanrotuinen kuin oma koira.

Aineistosta nousi esiin, että satunnaisista tapaamisista valikoituvat ne ulkoiluttajat koirineen, joiden kanssa on miellyttävä tavata. Heistä tulee mukavia ja antoisia koiratuttavuuksia, joiden kanssa tavataan lenkillä 'säännöllisen epäsäännöllisesti' ja joiden kanssa voidaan tervehtiä tai pysähtyä kuulumisia vaihtamaan. Koiran kautta syntyvistä sosiaalisista suhteista yleisimpiä ovat edellä kuvatut mukavat ja antoisat koiratuttavuudet. Tällaisten suhteiden vastakohta ovat ärsyttävät koiratuttavuudet. Ärsyttävyys johtuu siitä, että näillä ulkoiluttajilla ei ole koira hallinnassa eivätkä he huomioi muita ulkoilijoita. Näitä tapaamisia kartetaan, koska ne aiheuttavat mieliharmia tai pahimmillaan onnettomuuksiin johtavia vaaratilanteita. Muunlaisia koiran kautta syntyneitä suhteita voivat esimerkiksi olla ulkoilutuskaveruudet ja ihmisten väliseen ystävyyteen johtaneet koiratuttavuudet.

Tutkimusaineistossa korostui se, että useimmiten ulkoilutustapaamisissa huomion keskipisteenä ovat koirat, ja se että ihmiset tiedetään ja tunnistetaan koiran perusteella. Tapaamisissa koiria kehuaan ja niistä puhutaan. Koirat koetaan turvallisiksi, ei liian henkilökohtaisiksi puheenaiheiksi. Koiraihmisille on tärkeää se, että koiraihmiset ymmärtävät toisiaan ja että he ovat aina kiinnostuneita

koiriin liittyvistä asioista. Ulkoiluttajat arvostavat sitä, että koira on ulkoiluttajan hallinnassa. Sitä paheksutaan, jos koira ei ole ulkoiluttajan hallinnassa. Ulkoiluttajat eroavat toisistaan sen suhteen, miten paljon he haluavat olla kontaktissa muiden ulkoiluttajien ja koirien kanssa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksen johtopäätökset -luvussa tarkastellaan tuloksissa esiintyvien ilmiöiden välistä dynamiikkaa, katsotaan miten tulokset linkittyvät aiempaan tutkimustietouteen ja ympäröivään maailmaan. Lopuksi arvioidaan tutkimusta ja tehdään jatkotutkimusehdotuksia. Näissä johtopäätöksissä pohditaan muun muassa sitä kulttuurimme normia, että meillä on kohteliasta kunnioittaa yksityisyyttä jättämällä rauhaan eli esimerkiksi tuntemattomille ei mennä juttelemaan kadulla. Toisaalta kulttuurissamme on se käytäntö, että koira antaa luvan rikkoa tätä normia. Vaikka tutkimuksen aineiston koiranulkoiluttajat raportoivat kaikki myönteisiä kokemuksia koiranulkoilutuskontakteista, haastattelvat näyttävät kuitenkin jakaantuvan kahteen ryhmään sen perusteella, miten he yleensä suhtautuvat koiranulkoilutuskontakteihin: toiset nauttivat siitä, että koiran kautta syntyy kontakteja, kun taas toiset hieman harmittelevat sitä, että eivät saa koiran takia rauhassa kulkea. Muun muassa tämän havainnon pohjalta pohditaan näitä kulttuurimme normeja, niiden vaikutusta satunnaisiin vuoro-vaikutussuhteisiin ja mahdollista kulttuurin normin muutosta. Toisaalta pohditaan myös, miten laajalti yksityisyyden kunnioittaminen on normina kulttuurissamme.

5.1 Tulosten tarkastelu

5.1.1 Tutkimustehtävä ja päätulokset

Tutkimustehtävänä oli kuvailla sitä, millainen on koiranulkoiluttajien kulttuuri, millaisia vakiintuneet tapoja, normeja ja arvoja siihen kuuluu sekä millaisia suhteita ihmisten välille syntyy koiran kautta. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että koiranulkoiluttajat näyttävät muodostavan oman yhteisön, jolla on oma kulttuurinsa. Heillä on koiran hoitamiseen liittyviä jaettuja kokemuksia, jotka luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja jotka tekevät heistä

muista poikkeavan ryhmän. Koiranulkoilutuskulttuuriin liittyy arvoja ja käyttäytymistapoja, joiden mukaan ihmiset toimivat ja joita siirretään uusille jäsenille sosialisoinnin välityksellä. Koiranulkoiluttajilla on selvä käsitys siitä, mikä on oikein ja mikä väärin koiranulkoiluttamisessa. Koiran kautta syntyy myös erilaisia sosiaalisia suhteita. Edellä kuvattu heijastaa samoja ajatuksia kulttuurista, joita esimerkiksi Casmir (1997), Geertz (1973), Savigliano (1982) ja Schein (1985) ovat esittäneet.

5.1.2 Koiraihmissen väliset suhteet

Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että koiratapaamiset ja -suhteet eivät ole samanlaisia, vaan erilaiset tilanteet ja tuttavuudet, joita ovat esimerkiksi satunnaiset tapaamiset, koiratutut, ulkoilutuskaverit, määrittelevät tapaamisten luonteen, puheenaiheet ja tapaamisen keston. Aineiston perusteella voidaan esimerkiksi sanoa, että koirasuhteissa henkilökohtaisuus lisääntyy siirryttäessä koiratutuista ulkoilutuskavereihin ja ystäviin.

Tutkimusaineistossa toistui se näkemys, että koiraihmissen ovat aina kiinnostuneita koiriin liittyvistä asioista ja että koiratuttujen kanssa puhutaan pääasiassa vain koira-aiheesta. Näitä seikkoja pidettiin tärkeinä. Voi olla, että koiratuttavuudet ovat sen takia mukavia, että niissä on yhteinen, rajattu ja positiivinen kiinnostuksen kohde eli koira ja odotukset suhteesta ovat samanlaiset: tavataan satunnaisesti, puhutaan koira-asiaa, vältetään erimielisyyksiä. Koira-aihe luo siis selkeät rajat suhteelle. Mahdollisesti suhteen tasapaino saattaisi häiriintyä siitä, jos toinen osapuoli haluaisi tuoda myös henkilökohtaisia asioita keskusteluun. Useimmiten koiraihmissen kokevat koiratuttavuudet antoisiksi juuri siksi, että niissä voi sydämensä kyllyydestä puhua juuri koira-asiaa, eivätkä he odotakaan näiltä tuttavuuksilta muuta. Yhdistävä koira-aihe on suhteen hyvä ja huono puoli. Koirasuhteet on olemassa vain niin kauan kuin koirakin on olemassa. Kun koira

kuolee, niin koiratuttavuudetkin häviävät, koska koiratuttavuuksissa yhdistävänä tekijänä on vain koira.

Tutkimusaineistossa yhdenlaisiksi koirasuhteiksi voitiin luokitella ulkoilutus-kaverisuhteet. Tämän tutkimusaineiston ulkoilutuskaverisuhteissa ulkoiluttajat olivat samanikäisiä ja samaa sukupuolta eli nuorehkoja naisia. Näissä suhteissa koettiin tärkeäksi se, että ollaan riittävästi samalla aaltopituudella. Näyttää siltä, että suhteelta odotetaan ulkoilutusseuran ja koira-aiheista puhumisen lisäksi myös henkilökohtaisten asioiden jakamista, josta seuraa se, että puheenaiheet laajenevat ja syvenevät itsestä kertomisen myötä. Tämä lisää suhteen haasteellisuutta; kuinka löydetään tasapaino siinä, mitä kerrotaan ja miten paljon sekä toimitaanko tasa-arvoisesti molempia huomioiden. Koska lenkkikavereita on useimmiten useampia, niin hyvin läheisiksi nämä suhteet eivät muodostune.

Aineistosta nousivat esiin myös ikävät koiratuttavuudet. Näissä suhteissa rikotaan ulkoilutuskulttuuriin kuuluvia normeja eikä niissä ymmärretä kulttuuriin kuuluvia rituaaleja, myöskään tavoiteltavat sosiaaliset ihanteet eivät toteudu näissä tuttavuuksissa. Yleensä koiratuttavuuksissa suhde perustuu ulkoiluttajia yhdistävään koira-aiheeseen. Ärsyttävissä tuttavuuksissa suhde perustuu henkilökohtaiseen tunteeseen. Yleensä koiratuttavuuksissa koira ja sen ominaisuudet kiinnostavat. Ärsyttävissä suhteissa huomion saavat ulkoiluttajat ja heidän ominaisuutensa. Tässä tapauksessa yleensä tuttavuuksissa epäkiinnostava ihmisen ikä sai huomiota. Tämän tutkimuksen aineiston perusteella ärsyttäviksi koetut ulkoiluttajat ovat useimmiten vanhempia naisia, joilla koira ei ole hallinnassa. Yleensä ulkoilutuskulttuurissa arvostus hankitaan ja saadaan koiran käyttäytymisen kautta, eivätkä omistajan ominaisuudet eivät siihen vaikuta. Ärsyttävissä tuttavuuksissa nimenomaan ulkoiluttajan käyttäytyminen määrittelee arvostuksen määrän. Yleensä koiratapaamisissa toimitaan asiakaskeisesti ja ystävällisesti. Ärsyttävissä tuttavuuksissa ollaan jatkuvassa pattitilanteessa, johon molemmat osapuolet suhtautuvat tunnepitoisesti.

Koiratuttuja voinee verrata esimerkiksi jonkun harrastuslajin kautta tuleviin tuttaviin. Harrastuspiireissä on eriasteisia tuttavuuksia, joiden kanssa voi olla vuoro-vaikutuksessa ja puhua yhteiseen harrastukseen liittyvistä asioista. Koirasuhteissa lienee kuitenkin jotain erityistä verrattuna muunlaisiin harrastustuttavuuksiin. Muista harrastuksista koiraharrastus poikkeaa siinä, että ihmisellä on koiraansa emotionaalinen tunneside ja että koira on riippuvainen ihmisestä. Koira on omistajansa elämässä koko ajan läsnä ja sen hoitamiseen on sitouduttu. Esimerkiksi sen kanssa ulkoillaan päivittäin monta kertaa kaikkina vuodenaikoina. Koira koetaan myös läheiseksi eläinystäväksi. Tämä vaikuttanee myös koiratuttavuuksiinkin. Koiraihmissen tapaamisia voisikin verrata lasten vanhempien tapaamisiin, joissa puhutaan lapsista ja heihin liittyvistä asioista, iloista ja ongelmista. Harrastustuttaviin vertaaminen on paikallaan silloin, kun aktiiviset koiraharrastajat tapaavat ja puhuvat yleisemmällä tasolla koiriin liittyvistä asioista.

5.1.3 Koiran kautta kontaktissa myös ihmisten kanssa

Tutkimusaineistossa toistui se, että yleensä koirakontakteissa vain koirien asiat ovat kiinnostavia ja ihmisten ominaisuudet ovat epäkiinnostavia. Tämä onkin ymmärrettävää, kun tapaamisissa yhteenkuuluvuus syntyy samasta kiinnostuksen kohteesta eli koirasta. Koirien - oman, toisen ja tuttujen - kuulumisia vaihdetaan. Lisäksi ihmisillä on lemmikkiinsä tunneside, joten sen vointi ja kuulumiset koetaan tärkeiksi.

Koirakontaktit näyttävät olevan siis ainutlaatuisia suhteita. Niissä voidaan mahdollisesti toimia tavoilla, jotka eivät olisi luontevia muissa sosiaalisissa tilanteissa ja suhteissa. Koiranulkoiluttajat voivat olla monella tapaa tekemisissä toistensa kanssa: voidaan olla hiljaa, silittää ja katsella koiria ja vaihtaa muutama sana tai sitten voidaan puhua enemmänkin koirista. Voisiko olla niin, että tällainen tapaaminen olisi vastapainoa muulle, ehkä kiireisellekin, elämälle ja että

olisi rentouttavaa vain katsella koiria ja olla vaikka puhumatta juuri mitään, kun koirat hoitavat kanssakäynnin? Koirasuhteissa voi siis olla ihan omanlaisella tavalla vuorovaikutuksessa ihmisten ja eläinten kanssa. Niissä voinee vapautua muista rooleista ja katsella hetken maailmaa koiran elämän kautta. Tutkimustuloksista ilmeni kokemus siitä, että koira pidetään turvallisena tapana olla ihmiskontaktissa ja että koira-aihetta pidetään turvallisena aiheena, sillä silloin ei tarvitse paljastaa liikaa itsestään, kun voi puhua koirasta. Voisiko olla niin, että ulkoiluttajat saavat ilmaistuksi myös omia kuulumisiaan puhuessaan koiristaan?

Tutkimuksen haastateltavista muutama oli hiljattain muuttanut muualta Suomesta pääkaupunkiseudulle opiskelun tai työn takia. Muutama oli taas muuttanut pääkaupunkiseudulla eri alueilta toisille. Eli ainakin osin vanha sosiaalinen verkosto oli jäänyt muille paikkakunnille tai asuinalueille ja uudessa ympäristössä oli luotava uusia suhteita. Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, koirat edesauttavat kontaktin syntymistä ulkoiluttajien välillä, jotka useimmiten vaihtavat muutaman sanan koirista toistensa kanssa. Koiran merkitys aloitteen tekijänä korostuu erityisesti uudelle paikkakunnalle asettumisessa. Koiranulkoiluttamisen myötä uusi tulokas tapaa muita alueen ulkoiluttajia koirineen ja pääsee näin luontevasti kontaktiin lähiympäristönsä kanssa. Tästä seuraa tuttuuden ja turvallisuuden tunnetta. Tämän teema on esillä esimerkiksi Trenholmilla ja Jensenillä (1996: 92, 355-356).

5.1.4 Koiranulkoiluttajat suomalaisessa puhekulttuurissa

Tutkimusaineisto vahvisti tutkijan ennakkooajatuksen siitä, että ilman koira ei kadulla tulla juttelemaan. Kaupungin kadulla tai julkisissa kulkuneuvoissa, jos joku tekee kontaktia, mieleen voi tulla kysymys siitä, että mikä siihen on syynä. Esimerkiksi, että onkohan kyseinen henkilö humalassa. Koirat todellakin antavat syyn ja luvan tulla ja mennä juttusille. Toisaalta aineistosta kävi myös ilmi, että vuodenajoista kesä on sellainen, jolloin normit muuttuvat. Silloin oleillaan

vapaammin ulkona ja otetaan enemmän kontaktia yleensä ihmisten, niin koirallisten kuin koirattomienkin, kanssa.

Suomalaisen kahvipöytäkeskustelujen kulttuurisesti merkittäviä sääntöjä, asiallisuus, sujuvuus ja leppoisa ilmapiiri (Poutiainen 1995: 118), on löydettävissä myös koiranulkoilutuskeskusteluista. Ulkoiluttajat toivovat, että kohtaamiset vastaantulijoiden kanssa sujuvat mukavasti. Tapaamisissa kysytään ja annetaan neuvoja koiranhoitoon liittyvissä asioissa eli asiallista sisältöä riittää. Aineistossa näkyy myös suomalaiseen puhekulttuuriin kuuluva epäsuoran kohteliaisuuden ilmaiseminen (Salo-Lee 1993:84). Esimerkiksi epäsuorasta kohteliaisuudesta voitaneen tulkita sellainen tilanne, kun ulkoilutustapaamisista lähdetään erilleen viittaamalla vaikka siihen, että on kiire töihin.

Tutkimusaineiston perusteella voidaan sanoa, että kaikilla haastateltavilla oli ollut myönteisiä koiranulkoilutustapaamisia ja koiratuttavuuksia ja että he pitivät niitä tärkeinä ja antoisina. Aineiston perusteella näyttää myös siltä, että koiran ulkoiluttamiseen liittyy jonkinlainen kontaktin sietäminen, vaikka ihminen mieluummin ulkoiluttaisi koiraan ilman kontaktia muihin ihmisiin ja koiriin. Erityisesti yksinäiseltä vaikuttavia ihmisiä pyrittiin kuuntelemaan. Haastateltavat näyttävät kuitenkin eroavan sen suhteen, miten he yleensä kokevat sen, että koiran takia syntyy useammin kontakteja muiden ulkona liikkujien, koirallisten ja koirattomien, kanssa. Osa haastateltavista suhtautui myönteisesti yleensä ulkoilutuskontakteihin koiran kanssa. Osa haastateltavista suhtautui kriittisemmin kontakteihin. He halusivat rajata sen, kenen kanssa he tapaavat ja kenen kanssa eivät.

Seuraavissa kappaleissa pohditaan muun muassa sitä, miten tutkijan ennakkoletuksen tiedostaminen, puhekulttuuriimme kuuluva normi yksityisyyden kunnioittaminen rauhaan jättämällä, sen rikkominen koiran avulla ja toisaalta ihmisten kontaktin tarve limittyvät tässä työssä.

Tutkimuksen tekijän omien ennakko-olettamusten tiedostaminen

Voidaan sanoa, että tämän tutkimuksen tekijällä oli ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta. Eskola ja Suoranta (1998:19-20) ilmaisevat tutkijan ennakko-olettamusten merkitystä tutkimusprosessin kannalta näin: Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla ei ole lukkoonlyötyjä ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. On kuitenkin huomattava, että havaitsemme maailmaa aina aikaisempien kokemusten perusteella. Laadullisen tutkimuksen tekijän olisi yllätyttävä tai opittava tutkimusprosessin aikana ja tiedostettava ennakko-oletuksensa tutkimuksen esioletuksina.

Tämän tutkimusprosessin aikana tutkija tuli tietoiseksi omasta ennakko-ajatuksestaan tutkimuskohteeseen liittyen. Tämä ennakkoajatus koski sitä, että koiranulkoiluttajat suhtautuvat aina myönteisesti ulkoilutuskontakteihin. Aineistonkeruuvaiheessa ja aineistoa analysoitaessa tämä käsitys osoittautui osin paikkansapitämättömiksi. Tietoisuus edellä mainituista ennakkokäsityksestä heräsi muutaman haastattelun yhteydessä ja vahvistui aineiston analyysivaiheessa. Haastatteluissa ja analyysissä paljastui, että nämä haastateltavat ja heidän kokemuksensa eivät vastanneet tutkijan ennakko-oletusta siitä, että koiranulkoiluttajat suhtautuvat aina myönteisesti tapaamisiin muiden ulkoiluttajien kanssa. Haastateltavien vastauksista ja vastaustavasta saattoi päätellä tutkijan ennakko-oletuksen, jonka he myös oikein tulkitsivat. Tästä seurasi se, että nämä haastateltavat joutuivat puolustamaan omaa käyttäytymistapaansa haastattelussa, kun tutkija ei ollut vielä tiedostanut ennakko-oletustaan. Haastateltavat nimittäin painottivat, että he haluavat ulkoiluttaa koiraa rauhassa ja että he haluavat antaa muidenkin olla rauhassa.

Edellä kuvatut haastateltavat eivät olleet täysin tutkijan ennakko-oletusta vastaimattomia. Kävi vain ilmi, että näillä ulkoiluttajilla oli tarkat kriteerit sen suhteen, kenen kanssa he halusivat olla kontaktissa koiranulkoilutuksen yhteydessä. Ulkoilutustapaamiseen suhtauduttiin myönteisesti esimerkiksi silloin, kun tietty

koiranulkoiluttajatuttava tuli vastaan tai he näkivät oman koiran rotuisen pennun. Voidaankin sanoa, että viimeistään aineiston analyysin aikana tutkija tiedosti ennako-oletuksensa, josta tuli tutkimuksen esioletus ja että tutkija yllättyi ja oppi uutta tutkimusaiheesta. Kuva koiranulkoiluttajien maailmasta monipuolistui ja tarkentui.

Puhekulttuurin normi ja persoonalliset tekijät käyttäytymisen säätelijänä

Voidaan pohtia, edustivatko nämä edellä mainitut haastateltavat aiempien tutkimusten kuvaamaa tyypillistä suomalaista puhekulttuurin mukaista kohteliasta käyttäytymistä: kunnioittaa yksityisyyttä jäämällä ja jättämällä rauhaan (Salo-Lee 1993:84). Tai vaikuttivatko näiden haastateltavien persoona, työ tai elämäntilanne siihen, että he halusivat kulkea rauhassa koiran kanssa. Jos esimerkiksi muuten elämässä on paljon vuorovaikutusta ja kanssakäymistä ihmisten kanssa, voi ihminen haluta ulkoiluttaa koira omassa rauhassa. Aihe on ollut esillä muun muassa Woodilla (2000). Yhden haastateltavan työ sisälsi paljon vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Hän selitti, että sen takia hän ei hakeudu ulkoilutuskontakteihin. Toinen haastateltava sanoi, ettei hän kaipaa ulkoilutuskontakteja paljonkaan, koska hänellä on omat ulkoilutuskaverinsa. Toisaalta molemmissa haastatteluissa muisteltiin myös mukaviksi koettuja ulkoilutustapaamisia ja koiratuttavuuksia, joten täysin kontaktia karttavia he eivät siis olleet.

Normin muutos käynnissä?

Suomalaiseen puhekulttuuriin kuuluva rauhaan jättämisen normi koettiin aineiston perusteella myös rajoittavaksi. Esimerkiksi eräs tutkimuksen haastateltava kaipasi kontaktia tietyn ulkoiluttajan kanssa, jolla oli samanrotuinen koira kuin haastateltavalla. Haastateltava tulkitsi kuitenkin, että tämä ulkoiluttaja ei halua kontaktia, ja hän harmitteli tilannetta. Voitaneen tulkita niin, että esimerkissä kyseinen ihminen toimii puhekulttuurimme säännön mukaisesti ja kunnioitti yksityisyyttä jättämällä rauhaan.

Edellä kuvatusta esimerkistä herää kysymys siitä, että voisiko olla niin, että tilanteen harmittelu olisi mahdollisesti merkki kulttuurin muutoksen tarpeesta ja rauhaan jättämisen normi olisi muuttumassa ja jopa että olisivatko etenkin nuoret naiset sitä muutosta ajamassa? Tutkimuksen haastateltava edellä oli 20-vuotias. Seuraavassa sanomalehden nuorten palstan kirjoituksessa 15-vuotias tyttö ajattelee suomalaisesta puhekulttuurista näin:

Usein esim. bussipysäkillä seistessäni ajattelen, että olisi kiva jutella siinä yksin seisoskelevien kanssa. Mutta eihän se kävisi. Ei suomalaisilla ole tapana keskustella tuntemattomien kanssa. Mielestäni se on harmi, sillä on typerää, että aikuisetkin ihmiset seisovat vain hiljaa vieretysten, vaikka kaikista olisi varmasti mukavampaa tutustua uusiin ihmisiin. Ulkomailla on aivan luonnollista, että ihmiset, ventovieraatkin, juttelevat keskenään. Valitettavasti meillä suomalaisilla ei riitä rohkeus aloittaa keskustelua.

Tyttö-87

(Helsingin Sanomat 1.6.2002)

Kirjoituksessa kaivataan sellaista kulttuurin muutosta, että toisilleen vieraat ihmiset voisivat satunnaisissa tilanteissa puhella keskenään. Kirjoituksessa arvailtaan, että moni varmaan haluaisi tutustua uusiin ihmisiin. Normin muutoksesta seuraisi uusia kysymyksiä siitä, miten sitten kieltäytyä kontaktista, jos sitä ei halua.

Koiranulkoiluttajat 'kuuntelevana korvana'

Edellä esitetyn perusteella voidaan sanoa, että suomalaiseen puhekulttuuriin on ainakin osittain kuulunut yksityisyyden kunnioittaminen rauhaan jättämällä. Tätä kulttuurimme normia voidaan kuitenkin rikkoa koiran avulla eli esimerkiksi kadulla voidaan mennä juttelemaan vieraiden ihmisten kanssa, jos molemmilla tai toisella on koira. Koiraihmiset kokevat sen useimmiten mukavaksi ja antoisaksi, kun voi jakaa koirakokemuksia toisten kanssa. Toisaalta toiset koiran-

ulkoiluttajat voivat kokea sen joskus häiritseväksi, kun koiran kanssa ei voi rauhassa kulkea.

Mitä tämä kertoo kulttuuristamme? Onko tutkijan ennakko-oletus, siitä että koiranulkoiluttajat suhtautuvat aina myönteisesti kontakteihin muiden kanssa myös laajemmin kulttuurimme ja koirakulttuuriin oletus. Odotetaanko kulttuurissamme, että koirien kanssa liikkuva on aina sosiaalinen? Oletetaanko, että koiranulkoiluttajat ovat aina valmiina juttelemaan? Ja jos näin ei ole, niin sitä pitää vaikka tutkijalle perustella. Olisiko kulttuurimme normi yksityisyyden kunnioittamisesta niin vaativa, että joidenkin ihmisten kontaktin ja sosiaalisuuden paine purkautuu sitten koiranulkoiluttajiin, jonka he saattavat kokea häiritseväksi?

Näyttää siltä, että normi ja sen rikkominen ovat jonkinlaisen asteikon ääripäissä, eikä välimuotoja ole. Ellei sitten esimerkiksi humalatila tai lämmin kesäsää tule avuksi, jolloin normit muuttuvat. Voisiko olla niin, että suosittu koiraharrastus ja sen puhe-kulttuuritavat olisivat vetämässä perinteistä rauhaan jättämistä puoleensa ja että kulttuurimme olisi muuttumassa vähemmän yksityisyyttä kunnioittavaksi? Tällöin koiraihmisetkin saisivat halutessaan kulkea rauhassa, koska he eivät olisi ainoita ihmisiä, joiden kanssa olisi normin mukaan luvallista puhua vaikkapa kadulla.

Tässä työssä on otettu esille sekä kulttuurin että henkilökohtaisten suhteiden näkökulma koiranulkoilutukseen. Niinpä voidaan pohtia myös sitä, minkä verran kulttuurimme säätelee toimintaamme ja minkä verran ihmisten henkilökohtaiset ominaisuudet ja odotukset vaikuttavat valintoihimme ja toimiimme. Myös sitä kannattaa pohtia, minkä verran puhe-kulttuurimme normit oikeasti ohjaavat toimintaamme ja minkä verran ne ovat vain totuttuja ajatusmalleja suomalaisesta käyttäytymistavoista. Esimerkiksi onko yksityisyys kulttuurissamme tärkeää ja arvostettua ja onko yksityisyyden rikkominen kulttuurin normin rikkomista?

5.2 Tutkimuksen arviointi

Tämän tutkimuksen vahvuus on siinä, että on nostettu esille kulttuurisesti tärkeä arkivuorovaikutukseen liittyvä ilmiö, joka on rajattu selkeästi ja kuvattu monipuolisesti. Tutkimuksen tulosten voidaan sanoa olevan yleistettäviä sen perusteella, että laadullisen tutkimuksen tavoitteena on pieneen määrään keskittymällä kuvata ja tehdä ymmärrettäväksi tietty ilmiö. Tutkimuksessa kuvattiin koiranulkoiluttajien kulttuuria ja koiriin liittyviä sosiaalisia suhteita ulkoiluttajien omien ajatusten ja kokemusten perusteella. Tässä yhteydessä se, että haastateltavat olivat suhteellisen homogeeninen joukko ei ole tutkimustehtävän ja tutkimuksen yleistettävyyden kannalta huono asia, vaan itse asiassa se on perusteltavaa, sillä haastateltavat kertoivat oman kokemuksensa perusteella edustavansa tyypillistä koiranulkoiluttajaa.

5.2.1 Menetelmän arviointi

Tutkimuksen voidaan sanoa olevan validi, koska käytetyillä aineistonkeruu- ja analyysimenetelmillä päästiin tutkimaan sitä, mitä pitikin. Ulkoista validiteettia on saavutettiin sillä, että tutkimuksen eri vaiheet, käsitteet, käytetyt tekniikat ja teorialatki raportoitiin kohtuullisen tarkasti. Sisäistä validiteettia on saavutettiin sillä, että kiinnitettiin huomioita siihen, kuinka paljon tutkija omalla toiminnallaan ja asenteillaan vaikutti tutkimustuloksiin. Tutkimuksen reliabiliteettia on saavutettiin sillä, että tutkija tutkimusprosessin myötä tiedosti ennakoasenteensa tutkimuskohteesta ja pystyi sen jälkeen avoimesti lähestymään ja analysoimaan aineistoa. Ulkoista reliabiliteettia varmistettiin aineistonkeruun ja analyysin riittävällä raportoinnilla. Sisäinen reliabiliteetti varmistettiin sillä, että haastattelutilanteet tallennettiin nauhalle ja niistä tehtiin tekstimuotoinen aineisto.

Laadullinen tutkimusmenetelmä ja haastattelun valinta aineistonkeruumenetelmäksi toimivat tutkimuksessa hyvin. Haluttiin kuvata ilmiötä, jota ei ole aiemmin tutkittu. Pienen otoksen avulla saatiin kattava kuva koiranulkoilutuskulttuurista. Aineistonkeruussa ja analysoinnissa haastattelujen ääninauhoittaminen ja tekstiksi purkaminen paperille olivat onnistunut valinta. Myös litteroinnin tarkkuus eli haastateltavan ajatusten ylöskirjaaminen oli riittävä tutkimustehtävän kannalta. Tässä tutkimuksessa sanatarkka litteraatio ei olisi ollut tarpeen, mikä olikin hyvä, sillä haastattelunauhoitusten laatu oli ajoittain heikohko. Aineiston analyysivaiheen lisäksi tutkimusraportin eri osien kirjoittamisvaiheessa tekstimuotoiseen aineistoon oli hyvä palata. Aineiston intuitiivinen analysointi alkoi jo aineistonkeräämisvaiheessa ja jatkui nauhojen kuuntelemis- ja litteroimisvaiheessa. Aineiston analyysin voidaan sanoa olevan riittävän kattava, sillä tutkimustehtävän kaikki osa-alueet käytiin läpi eikä tutkija ei perustanut tulkintojaan satunnaisiin poimintoihin vaan aineistosta etsittiin vastauksia teemahaastattelurungon mukaisia teemoihin.

Joillakin valinnoilla oltaisiin voitu lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi aineiston koko olisi voinut olla suurempi, esimerkiksi 10 – 15 haastateltavaa. Tällöin olisi ollut hyödyllistä tehdä joitakin koehaastatteluja ennen varsinaisiin haastatteluihin ryhtymistä. Haastateltavia olisi voinut hankkia esimerkiksi koirapuistoista, jolloin olisi tavoitettu erilaisia koiranulkoiluttajia. Tällöin aineisto olisi ollut monipuolisempi ja rikkaampi. Esimerkiksi tämän tutkimuksen aineistossa kuvattujen 'mummeleiden' - vanhemmat naiset, joilla koira ei ole hallinnassa - ulkoilutuskokemukset olisivat olleet mielenkiintoisia. Herääkin kysymys, onko koiranulkoilutuskulttuurin sisällä erilaisia sisä- tai alaryhmiä. Aineiston analyysin luotettavuutta olisi saavutettu sillä, että tutkija olisi keskustellut aineiston pohjalta tekemistään tulkinnoista haastateltavien kanssa. Näin olisi varmistettu se, että tutkija olisi mahdollisimman tarkasti ymmärtänyt haastateltavien ajatukset ja näkökulman.

5.2.2 Tutkijan ja haastateltavien välinen vuorovaikutus

Tutkija oli itse samanikäinen ja samaa sukupuolta haastateltavien kanssa. Tämä seikka saattoi edistää ja helpottaa vuorovaikutuksen sujumista haastattelu-tilanteessa. Lisäksi tutkija oli aidosti tietämätön maallikko ja kiinnostunut oppimaan uusia asioita koira-aiheesta. Haastateltavat kertoivat laajalti ja innokkaasti ajatuksistaan ja kokemuksistaan koiranulkoiluttamisesta sekä yleensä koiramaailmaan liittyvistä asioista. Yksi haastateltava kertoi olleensa kärjekäskin vastauksissaan, jotta aineistoon tulisi kunnan materiaalia. Koska koiranulkoiluttaminen ja ulkoiluttamistapaamiset kuuluvat yleensä vähän tiedostettuihin arkirutiineihin, saattaa olla, että haastatteluissa muisteltiin erityisesti erikoisia ulkoilutustapaamisia tai purettiin tunteita herättäviä epäkohtia.

Haastateltavat tuntuivat olevan tiedostavia koiranomistajia. Halusivatko he tutkimukseen osallistumisella vaikuttaa koiramaailmaan? Käyttivätkö haastateltavat tutkimusta väylänä, jolla he saisivat epäkohtia yleiseen tietoon ja mahdollisesti muutosta asiaan? Selkeä epäkohta, josta kerrottiin, oli ulkoiluttajat, joilla koira ei ollut hallinnassa. Voisiko edellä käsitelty rauhaan jättämisen normi ja normin rikkominen koiran kautta olla yksi tällainen viesti?

5.2.3 Jatkotutkimusideat

Tämän tutkimuksen perusteella yksi jatkotutkimusidea voisi olla se, että laadittaisiin kyselylomake, joka lähetettäisiin Kennelliiton kautta suurelle joukolla erilaisia koiranomistajia. Tällä tavoin tavoitettaisiin eri-ikäisiä ja eri sukupuolta edustavia koiraihmissä eri puolilta maata. Tällä tavalla voitaisiin saada lisää tietoa koiranulkoilutuskulttuurista ja mahdollisesti vahvistusta tämän tutkimuksen tuloksille. Erilaisissa koiratuttavuuksissa voitaisiin jatkossa haastatella suhteen kumpaakin osapuolta. Näin nähtäisiin, miten kokemukset suhteesta yhtenevät ja miten ne ovat erilaisia.

Yleensä huonosti tiedostettuja arkivuorovaikutustilanteita, joihin koiran- ulkoilutustapaamisetkin kuuluvat, voitaisiin lähestyä etnografioille tyypillisen osallistuvan havainnoinnin avulla. Tutkijalla olisi koira, jota hän ulkoiluttaisi ja samalla hän havainnoisi omaa ja muiden käyttäytymistä. Tällä tavalla voitaisiin saada tarkempaa tietoa siitä, millaisia koiraihmissen ulkoilutustapaamiset ovat ja miten ihmiset niissä toimivat. Havainnoinnin lisäksi ulkoiluttajia voitaisiin myös haastatella.

Sitä voitaisiin myös tutkia, onko eri puolilla Suomea eroja siinä, miten yksityisyyden kunnioitusnormi toteutuu. Eli onko eroja siinä, että vieraille ihmisille ei yleensä mennä juttelemaan kadulla. Stereotyyppisesti voisi ajatella normin olevan väljempi Itä-Suomessa ja maaseudulla ja tiukempi Länsi-Suomessa ja kaupungeissa. Pääkaupunkiseutu lienee omanlaisensa alue, koska sinne muutetaan ympäri maata ja monenlaiset tavat ja tottumukset törmäävät ja sulautuvat keskenään. Ylipäätään kiinnostavaa olisi tutkia puhekuulttuuriamme ja siinä olemassaolevia normeja.

KIRJALLISUUS

- Burleson, B.R. 1998. Similarities in Social Skills, Interpersonal Attraction, and the Development of Personal Relationships. Sivut 77-84 teoksessa J.S. Trent (toim.), Communication Views from the Helm for the 21st Century. Boston: Allyn and Bacon.
- Casmir, F.L. 1997. Foreword. Sivu ix teoksessa F.L. Casmir (toim.), Ethics in Intercultural and International Communication. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Eskola, J. & J. Suoranta 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Frey, L.R., C.H. Botan, P.G. Friedman & G.L. Kreps 1991. Investigating communication. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Geertz, C. 1973. The interpretation of cultures. New York: Basic Books.
- Hall, B. J. 1997. Culture, Ethics, and Communication. Sivut 16-17 teoksessa F.L. Casmir (toim.), Ethics in Intercultural and International Communication. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Helsingin Sanomat 1.6.2002
- Hirsjärvi, S. & H. Hurme 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Lehtonen, J. 1993. Suomalaisuus, Suomi-kuva ja kansainvälistymisen haasteet. Sivut 26-27 teoksessa J. Lehtonen (toim.), Kulttuurien kohtaaminen.

Näkökulmia kulttuurienväliseen kanssakäymiseen. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja no. 9. Jyväskylän yliopisto.

Littlejohn, S.W 1999. Theories of human communication. 6. painos. Belmont: Wadsworth.

Miller, K. 1999. Organizational communication: Approaches and processes. Belmont: Wadsworth.

Poutiainen, S. 1995. "Kahvi on kaadettu, tulkaa ottamaan." Etnografinen tutkimus kahvipöytäkeskusteluista ja niiden kulttuurisesti merkittävistä säännöistä. Puheviestinnän pro gradu –tutkielma. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Rogers, J., L.A. Hart & R.P. Boltz 1993. The Role of Pet Dogs in Casual Conversations of Elderly Adults. Journal of Social Psychology 133, 265.

Sajavaara K. & J. Lehtonen 1985. A Silent Finn. Teoksessa D. Tannen & M. Saville-Troike (toim.), Perspectives on Silence. Norwood: Ablex .

Sallinen-Kuparinen, A. 1986. Finnish Communication Reticence: perceptions and self-reported behavior. Studia philologica Jyväskyläensia 19. Jyväskylän yliopisto.

Sallinen, A. 1994. Suomalainen kommunikoijakuva. Sivu 80 teoksessa P. Isotalus (toim.), Puheesta ja vuorovaikutuksesta. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja no. 11. Jyväskylän yliopisto.

Salo-Lee, L. 1993. ”Teillä on kaunis nappi” – small talk: tyhjänpuhumista vai mielekästä viestintää. Sivu 84 teoksessa J. Lehtonen (toim.),

Kulttuurien kohtaaminen. Näkökulmia kulttuurienväliseen kanssakäymiseen. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja no. 9. Jyväskylän yliopisto.

Salo-Lee, L. & A. Winter-Tarvainen 1995. Kriittiset tilanteet kulttuurien kohtaamisessa: suomalaisten ja saksalaisten opiskelijoiden näkökulmasta. Sivut 93, 100 teoksessa L. Salo-Lee (toim.), Kieli & Kulttuuri oppimisessa ja opettamisessa. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja no. 12. Jyväskylän yliopisto.

Saville-Troike, M. 1982. The ethnography of communication. An introduction. Oxford: Basil Blackwell.

Schein, E.H. 1985. Organizational culture and leadership. San Francisco: Jossey-Bass.

Sunnafrank, M. 1995. A Communication-Based Perspective on Attitude Similarity and Interpersonal Attraction in Early Acquaintance. Sivut 128-135 teoksessa M.V. Redmond, Interpersonal communication. Readings in Theory and Research. Fort Worth: Harcourt Brace College.

Tiittula L. 1992. Puhuva kieli: suullisen viestinnän erityispiirteitä. Helsinki: Finnlectura.

Tiittula L. 1994. Suomalaisen puhekulttuurin stereotyyppioita ja todellisuus. Sivut 25-26 teoksessa L. Laurinen & M.-R. Luukka (toim.), Puhekulttuurit ja kielen oppiminen. AFinLan vuosikirja 1994. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLa) julkaisuja no. 52. Jyväskylä.

Trenholm, S. & A. Jensen 1996. Interpersonal Communication. Belmont: Wadsworth.

Wood, J.T. 1997. Communication Theories in Action. Belmont: Wadsworth.

Wood, J.T. 2000. Relational Communication. Continuity and Change in Personal Relationships. Belmont: Wadsworth.

TEEMAHAASTATTELURUNKO

ULKOILUTUSPÄIVÄRYTMI

Millainen on tavallinen päivä ulkoilutusten suhteen?

- monta kertaa päivässä ulkoilette?
- mihin aikaan päivästä ulkoilette?
- kauanko ulkoilut kestävät?
- missä ulkoilette?

TAPAAMINEN: SISÄLTÖ JA ETENEMINEN

Millainen on ulkoiluttajien ja koirien välinen tapaaminen lenkillä?

Muistele edellistä kertaa, kun pysähdyitte lenkillä: Mitä tapahtui?

Miten tilanne eteni?

- mikä saa pysähtymään?
- kuka tekee aloitteen?
- mitä pitää ottaa huomioon?
- mitä koirat tekevät?
- mitä ihmiset tekevät?
- miten tapaaminen etenee?
- miten tapaaminen päättyy?
- kauanko tapaaminen kestää?

PUHUMINEN TAPAAMISISSA

- mistä tapaamisissa puhutaan?
- mistä ei puhuta?

MUKAVA JA EPÄMUKAVA TAPAAMINEN

Mikä on olennaista ja tärkeää liittyen koiran ulkoiluttamiseen ja 'koirakontakteihin'?

ERILAISET TUTTAVUUDET

Onko jotkut tietyt ihmiset ja koirat, joita tapaatte säännöllisesti, kun ulkoilette?

- millaisia ihmisiä ja koiria tapaatte?
- miten usein tapaatte?